SK 2018

č. 33

Osobitná správa

Boj proti dezertifikácii v EÚ: zvládnutie rastúcej hrozby si vyžaduje viac opatrení

(podľa článku 287 ods. 4 druhého pododseku ZFEÚ)

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV

AUDÍTORSKÝ TÍM

V osobitných správach EDA sa predkladajú výsledky jeho auditov, ktoré sa týkajú politík a programov EÚ alebo tém riadenia súvisiacich s konkrétnymi rozpočtovými oblasťami. EDA vyberá a navrhuje tieto audítorské úlohy tak, aby mali maximálny dosah, pričom sa zohľadňujú riziká pre výkonnosť či zhodu, výška súvisiacich príjmov alebo výdavkov, budúci vývoj a politický a verejný záujem.

Tento audit výkonnosti uskutočnila audítorská komora I – Udržateľné využívanie prírodných zdrojov, ktorej predsedá člen EDA Nikolaos Milionis. Audit viedol člen EDA Phil Wynn Owen. Podporu pri príprave správy mu poskytli členovia jeho kabinetu Gareth Roberts, Olivier Prigent, Katharina Bryan a Victoria Gilson, hlavný manažér Colm Friel, vedúca úlohy Ramona Bortnowschi, zástupca vedúcej úlohy Jan Huth, audítori Paulo Braz, Antonio Caruda Ruiz, Marcos Homrich Hickmann, Ioan Alexandru Ilie, Michela Lanzutti, Michail Konstantopoulos, Ioannis Papadakis, Ernesto Roessing a Raluca-Elena Sandu. Richard Moore poskytol jazykovú podporu. Sekretársku výpomoc poskytla Rachel O'Doherty.

Zľava doprava: Olivier Prigent, Phil Wynn Owen, Marcos Homrich Hickmann, Katharina Bryan, Antonio Caruda Ruiz, Jan Huth, Ramona Bortnowschi, Colm Friel, Victoria Gilson, Gareth Roberts, Ernesto Roessing, Richard Moore.

OBSAH

	Body
Skratky	
Zhrnutie	I – VIII
Úvod	1 – 24
Dezertifikácia v EÚ – rastúca hrozba spôsobená zmenou klímy a ľudskou činnosťou	1 – 7
Scenáre zmeny klímy potvrdzujú zvýšenú zraniteľnosť EÚ voči dezertifikácii	8 – 10
Rámec OSN pre boj proti dezertifikácii	11 – 14
Boj proti dezertifikácii v EÚ	15 – 24
Rozsah auditu a audítorský prístup	25 – 27
Pripomienky	28 – 71
Komisia a členské štáty zbierajú údaje o dezertifikácii a degradácii pôdy, Komisia ich však nevyužíva primeraným spôsobom	28 – 40
Komisia a členské štáty zbierajú údaje súvisiace s dezertifikáciou	29 – 37
V rámci EÚ neexistuje dohodnutá metodika na posudzovanie dezertifikácie a degradácie pôdy	38 – 40
EÚ podniká kroky v boji proti dezertifikácii, ale s obmedzenou súdržnosťou	41 – 56
Na úrovni EÚ neexistujú žiadne osobitné právne predpisy o dezertifikácii a pôde	43 – 44
Stratégie, politiky a výdavkové programy EÚ prispievajú k boju proti dezertifikácii, ale osobitne sa na ňu nezameriavajú	45 – 56
Projekty financované z prostriedkov EÚ, ktoré sa týkajú dezertifikácie, môžu mať pozitívny vplyv, ale neexistujú žiadne relevantné informácie o výkonnosti týkajúce sa dezertifikácie	57 – 66
Projekty EÚ môžu mať pozitívny vplyv na boj proti dezertifikácii	60
Existujú však určité obavy, pokiaľ ide o ich dlhodobú udržateľnosť	61 – 64
Obmedzené využitie a rozsah analýzy nákladov a prínosov	65

Orgány členských štátov neposúdili výkonnosť projektov v oblasti dezertifikácie a degradácie pôdy 66

Komisia neposudzovala pokrok pri plnení záväzku dosiahnuť neutralitu degradácie pôdy do roku 2030 67 – 71

Závery a odporúčania 72 – 78

Príloha I – Mapovanie oblastí ohrozených dezertifikáciou vo vybraných členských štátoch

Príloha II – Dodatočné údaje týkajúce sa dezertifikácie monitorované Komisiou

Príloha III – Zhrnutie projektov relevantných z hľadiska dezertifikácie, ktoré boli kontrolované počas auditu

Odpovede Komisie

SKRATKY

CORINE	Výbor pre koordináciu a výskum informácií o životnom prostredí
EEA	Európska environmentálna agentúra
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
FSEÚ	Fond solidarity Európskej únie
GR AGRI	Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
GR CLIMA	Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre oblasť klímy
GR ENV	Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre životné prostredie
GR ESTAT	Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre štatistiku
GR JRC	Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre Spoločné výskumné centrum
GR RTD	Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre výskum a inováciu
IPCC	Medzivládny panel o zmene klímy
LUCAS	Štatistický prieskum o využívaní pôdy a krajinnej pokrývky
NAP	Národný akčný program na boj proti dezertifikácii v rámci Dohovoru OSN o boji proti dezertifikácii
PRV	Program rozvoja vidieka
PRV	Rámcová smernica o pôde
RCP	Reprezentatívny profil vývoja koncentrácie (*Representative Concentration Pathway*)
SDG	Cieľ udržateľného rozvoja
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika
UNCCD	Dohovor OSN o boji proti dezertifikácii

ZHRNUTIE

I. Dezertifikácia, forma degradácie pôdy v suchých oblastiach, je rastúca hrozba v EÚ, ktorá má významný vplyv na využívanie pôdy. Týmto pojmom sa obvykle označujú procesy súvisiace s ľudskou činnosťou a klímou, ktoré vedú k problémom v suchých oblastiach, ako je zníženie produkcie potravín, neúrodnosť pôdy, zníženie prirodzenej odolnosti pôdy a znížená kvalita vody. Prognózy zmeny klímy v Európe ukazujú, že riziko dezertifikácie sa zvyšuje. V južnej Európe existujú teplé polopúšte a podnebie sa tam mení z mierneho na suché. Tento jav sa rozširuje smerom na sever. Vzhľadom na dlhé obdobia vysokých teplôt a nízky úhrn zrážok v Európe v lete 2018 sa naliehavosť tohto problému opäť dostala do popredia.

II. Skúmali sme, či sa riziko dezertifikácie v EÚ rieši účinným a efektívnym spôsobom. Posúdili sme, či Komisia primerane využíva dostupné údaje a či EÚ podnikla kroky na boj proti dezertifikácii jednotným spôsobom. Kontrolovali sme projekty týkajúce sa dezertifikácie v EÚ a skúmali sme, či je pravdepodobné, že bude do roku 2030 splnený záväzok EÚ dosiahnuť neutralitu degradácie pôdy, keď množstvo a kvalita pôdnych zdrojov zostane stabilná alebo sa zvýši.

III. Dospeli sme k záveru, že zatiaľ čo dezertifikácia a degradácia pôdy sú súčasnými a rastúcimi hrozbami v EÚ, Komisia nemá jasnú predstavu o týchto výzvach a kroky podniknuté na boj proti dezertifikácii nie sú dostatočne koherentné. Komisia neposúdila pokrok pri plnení záväzku dosiahnuť neutralitu znehodnocovania pôdy do roku 2030.

IV. Napriek tomu, že Komisia a členské štáty zbierajú údaje o rôznych faktoroch, ktoré majú vplyv na dezertifikáciu a degradáciu pôdy, Komisia ich neanalyzovala, aby dospela k presvedčivému hodnoteniu týkajúcemu sa dezertifikácie a degradácie pôdy v EÚ.

V. Na úrovni EÚ neexistuje stratégia pre dezertifikáciu a degradáciu pôdy. Namiesto toho existuje celý rad stratégií, akčných plánov a výdavkových programov, ako je napríklad spoločná poľnohospodárska politika, stratégia lesného hospodárstva EÚ alebo stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy, ktoré sú dôležité v boji proti dezertifikácii, ale ktoré sa na ňu nezameriavajú.

VI. Projekty EÚ súvisiace s dezertifikáciou sa realizujú v rôznych oblastiach politiky EÚ, najmä v oblasti rozvoja vidieka, ale aj v oblasti životného prostredia a klímy, výskumu alebo regionálnej politiky. Tieto projekty môžu mať pozitívny vplyv na boj proti dezertifikácii, ale existujú určité obavy, pokiaľ ide o ich dlhodobú udržateľnosť.

VII. V roku 2015 sa EÚ a členské štáty zaviazali dosiahnuť do roku 2030 neutralitu degradácie pôdy v EÚ. Zatiaľ však neprebehlo celkové posúdenie degradácie pôdy na úrovni EÚ a ani nebolo dohodnuté, akú metodiku použiť. Medzi členskými štátmi nedošlo k žiadnej koordinácii a Komisia v tejto súvislosti neposkytla praktické usmernenia. V EÚ zatiaľ neexistuje jasná predstava o tom, ako do roku 2030 dosiahnuť neutralitu degradácie pôdy.

VIII. Na základe uvedených skutočností predkladáme Komisii odporúčania, ktorých cieľom je lepšie porozumieť degradácii pôdy a dezertifikácii v EÚ, posúdiť potrebu zlepšenia právneho rámca EÚ týkajúceho sa pôdy a zintenzívniť úsilie na splnenie záväzku EÚ a členských štátov, aby sa do roku 2030 dosiahla neutralita degradácie pôdy v EÚ.

ÚVOD

Dezertifikácia v EÚ – rastúca hrozba spôsobená zmenou klímy a ľudskou činnosťou

1. Európa je čoraz viac ovplyvnená dezertifikáciou. Riziko dezertifikácie je najvážnejšie v južnom Portugalsku, v niektorých častiach Španielska a južného Talianska, v juhovýchodnom Grécku, na Malte, Cypre a v oblastiach susediacich s Čiernym morom v Bulharsku a Rumunsku. Zo štúdií vyplýva, že tieto oblasti sú často zasiahnuté eróziou pôdy, salinizáciou, stratou organického uhlíka v pôde, stratou biodiverzity pôdy a zosuvmi pôdy[1]. Vzhľadom na dlhé obdobie vysokých teplôt a nízky úhrn zrážok v Európe v lete 2018 sa naliehavosť tohto problému opäť dostala do popredia záujmu.

2. Dezertifikácia je forma degradácie pôdy v suchých oblastiach. Týmto pojmom sa označujú procesy súvisiace s ľudskou činnosťou a klímou, ktoré vedú k problémom v suchých oblastiach, napr. nižšia produkcia potravín, neúrodnosť pôdy, zníženie prirodzenej odolnosti pôdy a znížená kvalita vody (pozri ***rámček 1***).

Rámček 1 – Kľúčové termíny

Dezertifikácia znamená degradáciu pôdy v suchých, polosuchých a suchých subhumidných oblastiach, pričom je výsledkom viacerých faktorov vrátane klimatických zmien a ľudských činností[2]. Dezertifikácia môže viesť k chudobe, zdravotným problémom v súvislosti s vetrom prenášaným prachom a k poklesu biodiverzity. Môže mať aj demografické a hospodárske dôsledky, ktoré nútia ľudí migrovať z postihnutých oblastí. Dezertifikácia neopisuje podmienky v oblastiach, ktoré sa tradične označujú ako „púšte“, ale vzťahuje sa skôr na suché oblasti.

Degradácia pôdy znamená zníženie alebo stratu biologickej alebo hospodárskej produktivity[3]. Je to jav, v ktorého dôsledku sa úrodná pôda stáva menej úrodnou. Vo všeobecnosti ju spôsobuje ľudská činnosť. Popri úrodnosti sa na posúdenie degradácie pôdy môžu použiť aj iné faktory, ako je krajinná pokrývka, pokrývka pôdy, erózia pôdy alebo organický uhlík v pôde. Iné definície degradácie pôdy

---

[1] Montanarella, L., Toth, G., SVC, *Desertification in Europe* (Dezertifikácia v Európe), 2008.

[2] Pozri Dohovor Organizácie Spojených národov o boji proti dezertifikácii v krajinách postihnutých vážnym suchom a/alebo dezertifikáciou, hlavne v Afrike (UNCCD) z roku 1994, článok 1.

[3] Tamže.

zdôrazňujú zhoršenie biodiverzity a ekosystémových služieb[4]. Súvisiaci pojem neutralita degradácie pôdy je v UNCCD definovaný ako stav, v ktorom množstvo a kvalita pôdnych zdrojov potrebných na podporu funkcií a služieb ekosystému a na zlepšenie potravinovej bezpečnosti zostáva rovnaké alebo rastie v stanovenom časovom a priestorovom meradle a ekosystémoch.

Suché oblasti alebo suché, polosuché a suché subhumidné oblasti, sú oblasti, v ktorých je pomer ročných zrážok k potenciálnemu vyparovaniu a transpirácii rastlín, index sucha, medzi 0,05: 1 a 0,65: 1[5]. Suché oblasti sú náchylné na časté obdobia sucha.

Sucho je jav, ku ktorému dochádza, keď sú zrážky významne pod bežne zaznamenávanými úrovňami, čo zapríčiňuje závažné porušenia hydrologickej nerovnováhy, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú systémy vytvárania pôdnych zdrojov[6]. Sucho a dezertifikácia sú veľmi príbuzné javy, ale zatiaľ čo sucho je periodická krátkodobá alebo strednodobá záležitosť, dezertifikácia je dlhodobý jav. Ak sucho pretrváva niekoľko mesiacov alebo rokov, môže ovplyvniť rozsiahle oblasti a mať vážne environmentálne, sociálne a hospodárske dôsledky. Obdobia sucha sa vždy vyskytovali, ale ich frekvencia a dosah ešte zhoršuje zmena klímy a ľudské činnosti, ktoré nie sú prispôsobené miestnemu podnebiu.

Aridita je klimatický jav, ktorý charakterizuje nedostatok vody[7]. Je to dlhodobý jav, ktorý sa meria porovnaním dlhodobých priemerných zásob vody (zrážok) s dlhodobým priemerným dopytom po vode (vyparovanie a transpirácia).

Púšte sú vysoko suché, vyprahnuté oblasti s veľmi malými zrážkami a v dôsledku toho i nepriaznivými podmienkami pre život rastlín a zvierat.

3. Dezertifikáciu spôsobuje ľudská činnosť, ako aj zmena klímy.

---

[4] Pozri napr. Mezivládnu vedeckú platformu o biodiverzite a ekosystémových službách, Assessment Report on Land Degradation and Restoration (Hodnotiaca správa o degradácii a obnove pôdy).

[5] Pozri Dohovor Organizácie Spojených národov o boji proti dezertifikácii v krajinách postihnutých vážnym suchom a/alebo dezertifikáciou, hlavne v Afrike (UNCCD) z roku 1994, článok 1.

[6] Tamže.

[7] Svetový atlas dezertifikácie, JRC, 2018.

- **Ľudská činnosť**. Nadmerné využívanie alebo neefektívne využívanie vody, napr. v dôsledku zlých zavlažovacích techník, znižuje celkové zásobovanie vodou v oblasti a môže viesť k strate vegetácie a prípadne k dezertifikácii. Dezertifikáciu môže zapríčiniť nadmerné spásanie a odlesňovanie[8], pretože sa pri nich odstraňuje alebo poškodzuje vegetácia, ktorá chráni pôdu a udržiava vlhký a úrodný stav. V štúdiách sa zistilo, že faktorom, ktorý zvyšuje náchylnosť pôdy na degradáciu a dezertifikáciu[9], môže byť opúšťanie pôdy. Nedostatok ľudskej činnosti však môže mať aj prínosy, ako napríklad obnova pôdy, zvýšená biodiverzita alebo aktívna obnova lesov[10].

- **Zmena klímy**. S tým, ako sa zvyšuje priemerná teplota a suchá a iné extrémne výkyvy počasia sú v dôsledku zmeny klímy čím ďalej tým častejšie a intenzívnejšie (pozri ***bod 9***), zvyšuje sa aj degradácia suchých oblastí (a teda i dezertifikácia). Keď je pôda extrémne suchá, je náchylná na eróziu počas prívalových povodní, keď je ornica rýchlo odplavená, čo ďalej zhoršuje povrch pôdy[11].

4. Dezertifikácia môže takisto ovplyvniť zmenu klímy, a to negatívne.

- Pri degradácii pôdy unikajú do atmosféry skleníkové plyny, ktoré môžu mať ďalší vplyv na zmenu klímy a stratu biodiverzity (pozri ***ilustráciu 1***). Biomasa a zásoby uhlíka v pôde sú náchylné na stratu v atmosfére v dôsledku predpokladaného

---

[8] Nadmerné spásanie nastáva, keď poľnohospodári majú príliš veľký počet hospodárskych zvierat na malej ploche alebo keď ich na nej chovajú príliš dlho. Odlesňovanie je často spôsobené ťažbou dreva na palivo alebo aby sa získal priestor pre poľnohospodársku činnosť alebo bývanie.

[9] Pozri Rubio, J. L. a Recatalá, L., *The relevance and consequences of Mediterranean desertification including security aspects* (Relevantnosť a dôsledky dezertifikácie v oblasti Stredomoria vrátane bezpečnostných aspektov), Centro de Investigaciones sobre Desertificación, Valencia, Španielsko, 2006 alebo Salvati, L. a Bajocco, S. *Land sensitivity to desertification across Italy: Past, present, and future* (Citlivosť pôdy na dezertifikáciu v Taliansku: minulosť, súčasnosť a budúcnosť), *Applied Geography 31*, 2011.

[10] Rey Benayas, J. M., Martins, A., Nicolau, J. M. a Schulz, J. J., *Abandonment of agricultural land: an overview of drivers and consequences* (Opúšťanie poľnohospodárskej pôdy: prehľad príčin a dôsledkov), CABI Publishing, 2007.

[11] Pozri osobitnú správu Dvora audítorov č. 25/2018 Smernica o povodniach: dosiahol sa pokrok pri posudzovaní rizík, je však potrebné zlepšiť plánovanie a vykonávanie.

zvýšenia intenzity búrok, prírodných požiarov, degradácie pôdy a počtu ohnísk škodcov[12].

– Pri obnove pôdy sa skleníkové plyny postupne z atmosféry pohlcujú, čo umožňuje rast stromov a vegetácie, ktoré potom môžu pohlcovať viac uhlíka. V oblastiach, kde pôda degraduje, nemôže tento proces fungovať a uhlík sa z atmosféry neabsorbuje.

Ilustrácia 1 – Vzťah medzi dezertifikáciou, stratou biodiverzity a zmenou klímy

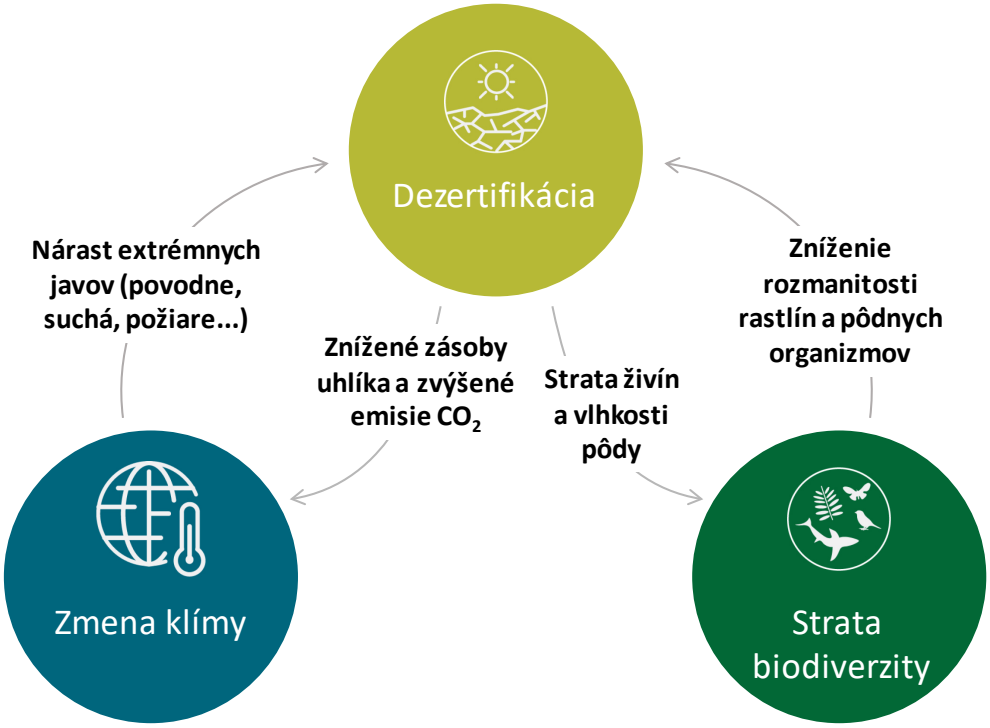

Zdroj: EDA, na základe Svetového inštitútu pre zdroje, Ecosystems and Human Well-being: Desertification Synthesis, (Ekosystémy a dobré životné podmienky ľudí), 2005, s. 17.

---

[12] Medzivládny panel o zmene klímy (IPCC), „Globálne oteplenie o 1,5 °C“, 2018, schvaľovacie zasadnutie, s. 3 – 72; Settele, J. a kol., *Terrestrial and Inland Water Systems* (Suchozemské a vnútrozemské vodné plochy), *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Časť A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (Zmena klímy v roku 2014: Vplyv, adaptácia a zraniteľnosť. Časť A: globálne a sektorové aspekty. Príspevok pracovnej skupiny II k piatej hodnotiacej správe Medzivládneho panelu o zmene klímy), [Field, C. B., Barros, V. R., Dokken, D. J., Mach, K. J., Mastrandrea, M. D., Bilir, T. E., Chatterjee, M., Ebi, K. L., Estrada, Y. O., Genova, R. C., Girma, B., Kissel, E. S., Levy, A. N., MacCracken, S., Mastrandrea, P. R. and White, L. L. (eds.)]. Cambridge University Press, 2014, s. 271 – 359.; Seidl, R. a kol., *Forest disturbances under climate change, Nature Climate Change, 7*, (Škodlivé lesné činitele v rámci zmeny klímy, Zmena klímy v prírode), 7, 2017, s. 395 – 402, 7 doi:10.1038/nclimate3303.

5. Európska environmentálna agentúra (EEA) v roku 2008 vypracovala štúdiu[13] o dezertifikácii v južnej, strednej a vo východnej Európe, ktorá sa týkala plochy 1,68 miliónov km². V roku 2017 bola vypracovaná následná štúdia[14] vychádzajúca z rovnakej metodiky. Z tohto výskumu vyplynulo, že plocha územia s vysokou alebo veľmi vysokou citlivosťou na dezertifikáciu sa za menej ako desať rokov zvýšila o 177 000 km², čo je plocha približne zodpovedajúca veľkosti Grécka a Slovenska spolu (pozri ***tabuľku 1***).

Tabuľka 1 – Citlivosť na dezertifikáciu v južnej, strednej a vo východnej Európe, 2008 a 2017

	2008		2017		Rozdiel medzi rokmi 2008 a 2017	
	tisíc km²	%	tisíc km²	%	tisíc km²	%
Veľmi vysoká	10	1	28	2	+18	+1.1
Vysoká	224	13	383	23	+159	+9,5
Mierna	419	25	381	23	-38	-2.2
Nízka	560	33	475	28	-85	-5.1
Veľmi nízka	467	28	413	24	-54	-3.2
SPOLU	**1 680**	**100**	**1 680**	**100**	**-**	**-**

Zdroj: EDA, na základe Prăvălie a kol., 2017.

6. Na základe následnej štúdie ***ilustrácia 2*** znázorňuje zhoršujúcu sa situáciu v južnej Európe a na Balkáne.

---

[13] Štúdia sa týkala Portugalska, Španielska, južného regiónu Francúzska, Talianska, Slovinska, Chorvátska, Bosny a Hercegoviny, Čiernej Hory, Srbska, Albánska, Grécka, bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónsko, Rumunska a Bulharska.

[14] Prăvălie, R., Patriche, C., Bandoca, G., *Quantification of land degradation sensitivity areas in Southern and Central Southeastern Europe. New results based on improving DISMED methodology with new climate data* (Vyčíslenie oblastí, v ktorých dochádza k degradácii pôdy v južnej a strednej časti juhovýchodnej Európy. Nové výsledky na základe zlepšenia metodiky DISMED s novými údajmi o klíme), Catena – *An Interdisciplinary Journal of Soil Science – Hydrology – Geomorphology focusing on Geoecology and Landscape Evolution,* č. 158, 2017; s. 309 – 320.

Ilustrácia 2 – Index citlivosti na dezertifikáciu v EÚ[15] za roky 2008 a 2017

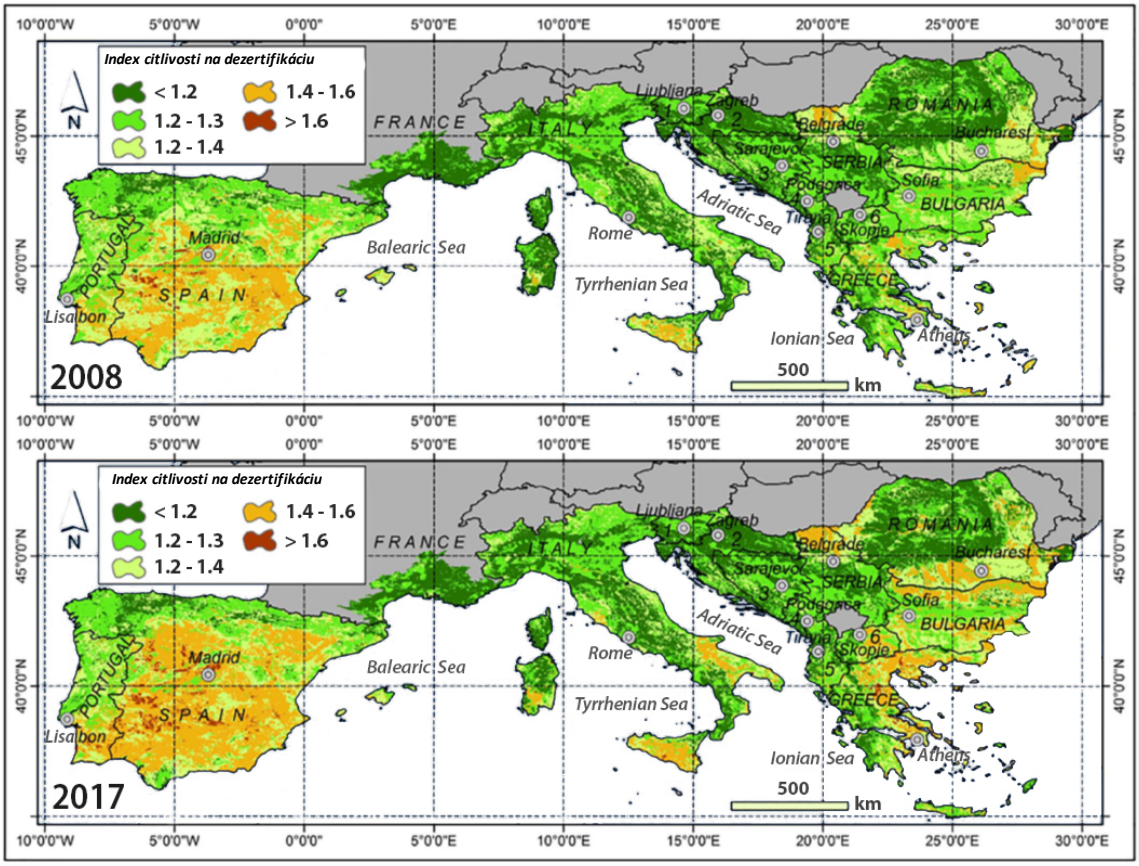

Zdroj: Prăvălie a kol., 2017.

7. Obzvlášť zlá situácia je na Cypre, ktorý nespadal do rozsahu uvedenej štúdie: podľa štúdií je 99 % jeho územia náchylných na dezertifikáciu[16]. ***Príloha I*** obsahuje mapy územia náchylného na dezertifikáciu v piatich členských štátoch, ktoré sme navštívili (pozri ***bod 26***).

Scenáre zmeny klímy potvrdzujú zvýšenú zraniteľnosť EÚ voči dezertifikácii

8. Prognózy zmeny klímy v Európe naznačujú, že riziko dezertifikácie sa zvyšuje.[17]. V južnej Európe existujú teplé polopúšte a podľa štúdií sa v tejto oblasti mení podnebie z mierneho

---

[15] V obidvoch mapách sa používa rovnaká metodika, aj keď v prípade mapy za rok 2017 bol zohľadnený dodatočný index kvality klímy.

[16] I.A.CO Environmental & Water Consultants, Cyprus, 2008.

[17] Piata hodnotiaca správa Medzivládneho panelu o zmene klímy, správa pracovnej skupiny III *Climate Change 2014: Mitigation of Climate Change* (Zmeny klímy 2014: zmierňovanie zmeny klímy); EEA, Climate Change Impacts and Vulnerability (Zmena klímy, vplyvy a zraniteľnosť),

na suché[18]. Tento jav sa už rozširuje smerom na sever. Z vedeckých dôkazov vyplýva, že emisie spôsobené ľudskou činnosťou podstatne zvýšili pravdepodobnosť výskytu období sucha v stredomorskom regióne[19].

9. So zmenou klímy sa voda stáva v niektorých častiach Európy čoraz vzácnejšia a zo štúdií vyplýva, že obdobia sucha sa vyskytujú častejšie[20]. Zvyšuje sa tak zraniteľnosť voči dezertifikácii. Podľa modelov zmeny klímy, ktoré používa Komisia, sa teploty v niektorých regiónoch (napr. v Španielsku) zvýšia do konca tohto storočia o viac než 2 °C. Zároveň sa v rovnakom časovom období odhaduje pokles letných zrážok v južnej Európe o 50 % alebo viac[21]. Medzivládny panel o zmene klímy (IPCC) vo svojej správe z roku 2018[22] s úplným presvedčením potvrdil, že teplota sa pri globálnom oteplení o 1,5 °C v extrémne horúcich dňoch v strednej zemepisnej šírke zvýši asi o 3 °C a pri globálnom oteplení o 2 °C asi o 4 °C a že sa odhaduje, že počet horúcich dní vo väčšine regiónov vzrastie.

2016; Dvor audítorov, Situačná správa: Opatrenia EÚ v oblasti energetiky a zmeny klímy, bod 117.

[18] Pozri napr. Spinoni, J., Vogt, J., Barbosa, P., McVormick, N., Dosio, A., *Is Europe at risk of desertification due to climate change?* (Je Európa vystavená riziku dezertifikácie v dôsledku zmeny klímy?), *Geophysical Research Abstracts Vol. 20,* 2018, EGU2018 – 9557, 2018 EGU Valné zhromaždenie.

[19] IPCC, *Global Warming of 1.5 °C* (Globálne oteplenie o 1,5 °C), 2018, schvaľovacie zasadnutie, s. 3 – 36; Gudmundsson, L. a Seneviratne, S. I., *Anthropogenic climate change affects meteorological drought risk in Europe* (Antropogénna zmena klímy ovplyvňuje riziko meteorologického sucha v Európe), *Environmental Research Letters, 11(4)*, 2016, 044005, doi:10.1088/1748-46 9326/11.4.044005; Gudmundsson, L., Seneviratne, S. I., a Zhang, X., 2017, *Anthropogenic climate change detected in European renewable freshwater resources* (Odhalenie antropogénnej zmeny klímy v európskych obnoviteľných sladkovodných zdrojoch), *Nature Climate Change* (Zmena klímy v prírode), 7, s. 813.

[20] Pozri napr. Poljansek, K., Marin Ferrer, M., De Groeve, T., Clark, I., (Eds.), *Science for disaster risk management 2017: knowing better and losing less* (Veda v službách riadenia rizika katastrof v roku 2017: viac vedieť a menej stratiť), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2017 a http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/scarcity_en.htm.

[21] Vplyvy klímy v Európe. Projekt JRC PESETA II, 2014. Vedecké a politické správy JRC. Údaje Dosio a Parulo, 2011, a Dosio a kol., 2012.

[22] IPCC, *Global Warming of 1.5 °C* (Globálne oteplenie o 1,5 °C), 2018, Zhrnutie pre tvorcov politík, s. 9.

10. Modely, ktoré používa Komisia, poskytujú aj prognózy rizika dezertifikácie, ktoré by malo byť významné najmä v Španielsku, južnom Taliansku, Portugalsku a v oblastiach juhovýchodnej Európy vrátane Bulharska, Grécka, Cypru a v delte Dunaja v Rumunsku (pozri ***ilustráciu 3***). Iné štúdie vykazujú mimoriadne prudké zvýšenie sucha a zníženie dostupnosti vody v južnej Európe a v stredomorskom regióne pri posune z globálneho oteplenia o 1,5 °C na 2 °C[23].

---

[23] IPCC, *Global Warming of 1.5 °C* (Globálne oteplenie o 1,5 °C), 2018, schvaľovacie zasadnutie, s. 3 – 41 a s. 3 – 142; Schleussner, C.-F. a kol., *Differential climate impacts for policy-relevant limits to global warming*: *The case of 1.5 °C and 2 °C*, *Earth System Dynamics, 7(2)*, 2016b, s. 327 – 351, doi:10.5194/esd-7-327-2016; Lehner, F. a kol., *Projected drought risk in 1.5 °C and 2 °C warmer climates*, *Geophysical Research Letters, 44(14)*, 2017, s. 7419 – 7428, doi:10.1002/2017GL074117; Wartenburger, R. a kol., *Changes in regional climate extremes as a function of global mean temperature: an interactive plotting framework*, *Geoscientific Model Development, 10*, 2017, s. 3609 – 3634, doi:10.5194/gmd-2017-33; Greve, P., Gudmundsson, L., and Seneviratne, S. I., *Regional scaling of annual mean precipitation and water availability with global temperature change*, *Earth System Dynamics, 9(1)*, 2018, s. 227 – 240, doi:10.5194/esd-9-227-2018; Samaniego, L. a kol., *Anthropogenic warming exacerbates European soil moisture droughts*, *Nature Climate Change, 8(5)*, 2018, s. 421 – 426, doi:10.1038/s41558-018-0138-5.

Ilustrácia 3 – Odhad zmien rizika dezertifikácie a indexu sucha v období 2071 – 2100 v porovnaní s obdobím 1981 – 2010

– Prognózované zmeny rizika dezertifikácie[24] v rámci modelu s hodnotou 2,4 °C (RCP 4,5 – vľavo) a 4,3 °C (RCP 8,5 – vpravo) v období 2071 – 2100 v porovnaní s obdobím 1981 – 2010[25].

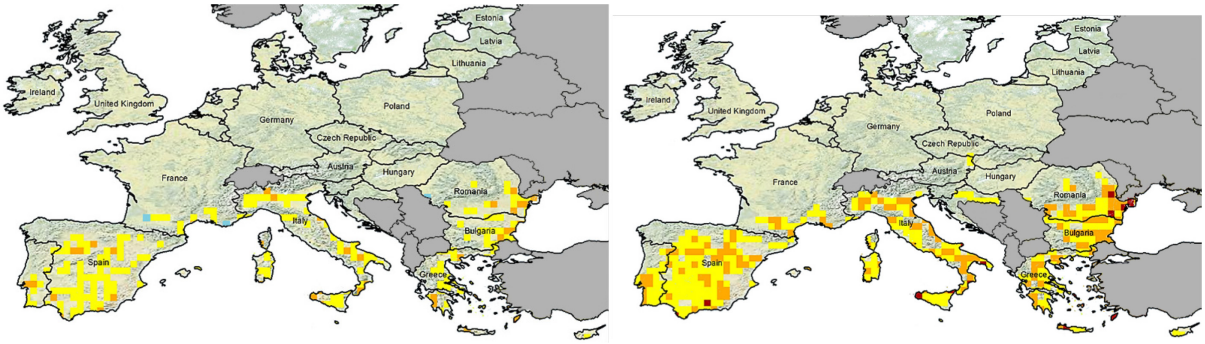

Vysvetlivky

- Malé zníženie rizika
- Malé zvýšenie rizika
- Značné zvýšenie rizika
- Vysoké zvýšenie rizika

Zdroj: Spinoni, J., Barbosa, P., Dosio, A., McCormick, N., Vogt, J., *Is Europe at risk of desertification due to climate change?* (Je Európa vystavená riziku dezertifikácie v dôsledku zmeny klímy?), *Geophysical Research Abstracts Vol. 20*, 2018, EGU2018 – 9557, 2018 EGU Valné zhromaždenie.

---

[24] Na základe rôznych ukazovateľov, ako je index sucha FAO-UNEP, Köppen-Geigerova klasifikácia klímy a Holdridgov model klasifikácie pásiem.

[25] Reprezentatívny profil vývoja koncentrácie (*Representative concentration pathways* – RCP) sú trajektórie koncentrácie skleníkových plynov, ktoré používa Medzivládny panel o zmene klímy. Odhaduje sa, že do obdobia 2081 – 2100 povedie RCP 4,5 k zvýšeniu teploty vzduchu na povrchu v porovnaní s obdobím 1850 – 1900 v pravdepodobnom rozsahu 1,7 až 3,2 °C (priemerná hodnota 2,4 °C). Odhaduje sa, že RCP 8,5 povedie k zvýšeniu teploty vzduchu na povrchu v pravdepodobnom rozsahu 3,2 °C až 5,4 °C (priemerná hodnota 4,3 °C).

– Prognózované zmeny indexu sucha v rámci modelu s hodnotou 2,4 °C (RCP 4,5 – vľavo) a 4,3 °C (RCP 8,5 – vpravo) v období 2071 – 2100 v porovnaní s obdobím 1981 – 2010.

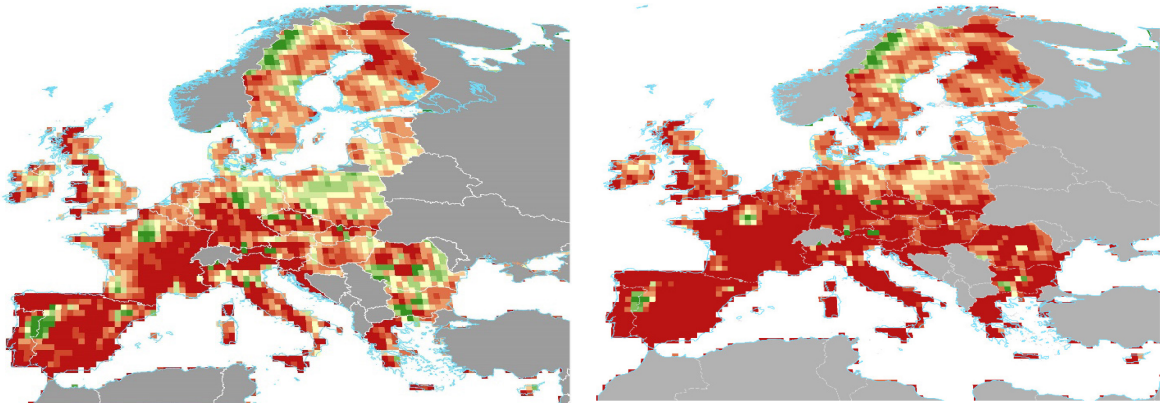

Vysvetlivky

< -20 %	> 2 až 5 %
< -15 až -20 %	> 5 až 10 %
< -10 až -15 %	> 10 až 15 %
< -5 až -10 %	> 15 až 20 %
< -2 až -5 %	< 20 %
Bez zmien (-2 % až 2 %)	

Zdroj: Spracoval Jian-Sheng Ye, Univerzita v Lanzhou, Čína, pri príprave Svetového atlasu dezertifikácie, 2018, DOI:10.2760/06292. Zdrojové údaje: Klimatologické centrum pre globálne zrážky a oddelenie pre výskum klímy Univerzity East Anglia.

Zdroj: Cherlet, M., Hutchinson, C., Reynolds, J., Hill, J., Sommer, S., von Maltitz, G. (Eds.), Svetový atlas dezertifikácie, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2018, s. 78.

Rámec OSN pre boj proti dezertifikácii

11. Dohovor Organizácie Spojených národov o boji proti dezertifikácii (UNCCD) je medzinárodná dohoda, ktorou sa stanovuje globálny rámec na boj proti dezertifikácii. Bol

uzavretý v roku 1994 v nadväznosti na samit Zeme v Riu de Janeiro v roku 1992[26]. Ide o právne záväznú dohodu o otázkach týkajúcich sa pôdy, ktorá sa zaoberá degradáciou pôdy a dezertifikáciou, poskytuje platformu pre adaptáciu, zmierňovanie a budovanie odolnosti. UNCCD má 197 zmluvných strán vrátane EÚ[27] a 28 členských štátov. Zmluvné strany sa snažia spolupracovať na zlepšovaní životných podmienok ľudí žijúcich v suchých oblastiach, na zachovaní a obnove úrodnosti pôdy a na zmiernení následkov dezertifikácie a sucha.

12. Zmluvné strany UNCCD môžu dobrovoľne vyhlásiť, že sú „postihnuté dezertifikáciou". Tieto krajiny musia navrhnúť a implementovať národné akčné programy (NAP) na boj proti dezertifikácii.

13. OSN prijala v roku 2015 Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj[28], vrátane záväzku dosiahnuť ciele udržateľného rozvoja Organizácie Spojených národov. Cieľom udržateľného rozvoja č. 15 je „chrániť, obnovovať a podporovať trvalo udržateľné využívanie suchozemských ekosystémov, udržateľne hospodáriť s lesmi, bojovať proti dezertifikácii, zastaviť a zvrátiť degradáciu pôdy, zastaviť stratu biodiverzity" a zahŕňa cieľ „bojovať proti dezertifikácii, obnovovať degradovanú krajinu a pôdu vrátane pôdy postihnutej dezertifikáciou, suchom a povodňami a snažiť sa vytvoriť svet, v ktorom nedochádza k degradácii krajiny" do roku 2030 (cieľ 15.3).

14. V roku 2017 bol prijatý strategický rámec UNCCD na roky 2018 – 2030, ktorý sa zameriava na dosiahnutie cieľa udržateľného rozvoja 15.3. EÚ ako zmluvná strana dohovoru potvrdila svoj záväzok dosiahnuť neutralitu degradácie pôdy do roku 2030.

---

[26] UNCDD je jedným z troch dohovorov z Ria spolu s Dohovorom Organizácie Spojených národov o biologickej rozmanitosti a Rámcovým dohovorom Organizácie Spojených národov o zmene klímy.

[27] V rozhodnutí Rady z 9. marca 1998 sa uvádza, že Rada prijme pozíciu Európskeho spoločenstva k UNCCD na základe návrhu Komisie a že Európske spoločenstvo je v UNCCD zastúpené Komisiou. Zodpovednosťou Komisie je zabezpečiť, aby bol právny rámec EÚ zlučiteľný s UNCCD, a monitorovať, či členské štáty pri vykonávaní právnych predpisov EÚ plnia svoje povinnosti, ktoré im vyplývajú zo skutočnosti, že EÚ je zmluvnou stranou UNCCD.

[28] Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj , prijatá 25. septembra 2015 hlavami štátov a predsedov vlád na osobitnom samite Organizácie Spojených národov.

Boj proti dezertifikácii v EÚ

15. EÚ nemá osobitnú stratégiu alebo osobitný právny rámec, pokiaľ ide o dezertifikáciu. Napriek tomu sú však niektoré faktory súvisiace s dezertifikáciou riešené v rámci rôznych výdavkových programov alebo iných stratégií, ako sa uvádza ďalej.

16. V septembri 2006 prijala Komisia **tematickú stratégiu na ochranu pôdy**[29], a zdôraznila, že procesy degradácie pôdy môžu v konečnom dôsledku viesť k dezertifikácii. Cieľom stratégie bolo zabezpečiť udržateľné využívanie pôdy tým, že sa zabráni ďalšej degradácii pôdy a zachovajú sa jej funkcie, ako aj obnovením znehodnotenej pôdy na úroveň funkčnosti, ktorá zodpovedá aspoň súčasnému a plánovanému využitiu. Tematická stratégia na ochranu pôdy z roku 2006 mala štyri piliere: zvyšovanie informovanosti, integrácia s ostatnými politikami, výskum a právne predpisy: návrh **rámcovej smernice o pôde**[30].

17. V návrhu rámcovej smernice o pôde sa od členských štátov vyžadovalo, aby určili oblasti s rizikom degradácie, stanovili ciele ochrany pôdy a realizovali programy zamerané na dosiahnutie týchto cieľov. Navrhovaná smernica mala tiež prispieť k zastaveniu dezertifikácie, ku ktorej dochádza v dôsledku degradácie a straty biodiverzity v pôde. Takmer osem rokov však chýbala v Rade k schváleniu tohto návrhu kvalifikovaná väčšina[31]. V apríli 2014 Komisia návrh stiahla.

18. V apríli 2013 prijala Komisia **stratégiu EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy z roku 2013**, aby podporila členské štáty pri prijímaní adaptačných opatrení. Zdôrazňuje sa v nej potreba, aby EÚ prijala opatrenia na prispôsobenie sa neodvrátiteľným dôsledkom zmeny klímy a ich hospodárskym, environmentálnym a sociálnym nákladom.

---

[29] COM(2006)231 final.

[30] COM(2006) 232 final.

[31] V roku 2007 menšinový blok piatich členských štátov – Nemecka, Francúzska, Holandska, Rakúska a Spojeného kráľovstva – v Rade pre životné prostredie hlasoval proti návrhu. Zvyšných 22 členských štátov hlasovalo v prospech návrhu. Pozri http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-924_en.htm.

19. V novembri 2013 prijala EÚ **všeobecný environmentálny akčný program Únie** s cieľom „zabezpečiť, aby do roku 2020 bola krajina v Únii manažovaná udržateľným spôsobom, pôda bola dostatočne chránená a výrazne pokročila sanácia kontaminovaných území“.

20. V **stratégii lesného hospodárstva EÚ** z roku 2013 sa zdôraznilo, že lesy sú dôležité nielen pre rozvoj vidieka, ale aj pre životné prostredie a boj proti zmene klímy. Lesy sú dôležité z hľadiska boja proti degradácii pôdy a dezertifikácii.

21. Na financovanie opatrení na riešenie dezertifikácie možno použiť rôzne fondy EÚ:

- Vykonávanie spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) spolu s jej zložkami v oblasti rozvoja vidieka[32], ekologizácie a krížového plnenia[33] môže mať pozitívny vplyv na poľnohospodársku pôdu. Intenzívne alebo neudržateľné poľnohospodárske postupy však môžu pôdu poškodiť.

- Cieľom európskych štrukturálnych a investičných fondov[34] je znížiť regionálne rozdiely v celej EÚ. Jedným z ich tematických cieľov je „adaptácia na zmenu klímy a predchádzanie rizikám“. Z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) alebo

---

[32] Upravený najmä nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 487) – fond, z ktorého sa poskytuje pomoc vidieckym oblastiam v EÚ, ktoré čelia širokej škále hospodárskych, environmentálnych a sociálnych problémov.

[33] Upravené najmä nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1307/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na základe režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 608).

Krížové plnenie zahŕňa pravidlá na predchádzanie erózii pôdy, zachovávanie organických látok v pôde a štruktúry pôdy, zabezpečenie minimálnej úrovne údržby, predchádzanie zhoršovaniu biotopov, ako aj ochranu a hospodárenie s vodou. Ekologizácia je spojená s množstvom udržateľných poľnohospodárskych postupov, ako je udržiavanie trvalých trávnych porastov a diverzifikácia plodín, ktoré majú pozitívny vplyv na pôdu.

[34] Európske štrukturálne a investičné fondy sú skupinou piatich samostatných fondov: Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky sociálny fond, Kohézny fond, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) a Európsky námorný a rybársky fond.

Kohézneho fondu možno napríklad spolufinancovať aj projekty na boj proti dezertifikácii, ak členské štáty identifikujú zodpovedajúcu potrebu.

– Ďalšími nástrojmi financovania EÚ, ktoré riešia problém dezertifikácie, sú výskumné programy v rámci 7. rámcového programu a programu Horizont 2020[35], nástroj LIFE[36] pre životné prostredie alebo Fond solidarity Európskej únie (FSEÚ)[37].

22. Hoci výdavkové programy EÚ poskytujú financovanie na projekty v oblasti boja proti dezertifikácii, výška finančných prostriedkov, ktoré EÚ naplánovala a použila na riešenie dezertifikácie, nie je k dispozícii.

23. Rada zriadila pracovnú skupinu pre dezertifikáciu v rámci EÚ[38]. Táto pracovná skupina pripravuje pozíciu EÚ pre medzinárodné rokovania týkajúce sa dezertifikácie a degradácie pôdy a je jediným pravidelným fórom na diskusiu o UNCCD a otázkach týkajúcich sa dezertifikácie na úrovni EÚ.

24. GR ENV spolu s Radou a ďalšími útvarmi Komisie koordinuje pozíciu EÚ k akciám UNCCD, ako sú konferencie zmluvných strán, ktoré sa konajú každé dva roky. Spoločné výskumné centrum (JRC) zohráva kľúčovú úlohu pri poskytovaní vedeckých podkladových informácií a účastníkov v zozname odborníkov UNCCD. Ostatné útvary Komisie môžu tiež zohrávať úlohu v kontexte boja proti dezertifikácii v EÚ, ako je znázornené v ***ilustrácii 4***. Okrem toho Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre štatistiku (GR ESTAT) vydáva výročnú správu o pokroku smerom k plneniu cieľov udržateľného rozvoja v kontexte EÚ, vrátane posúdenia ukazovateľov o degradácii pôdy v rámci cieľa udržateľného rozvoja 15 (pozri ***bod 13***).

---

[35] Programy EÚ v oblasti výskumu a inovácií na roky 2014 – 2020 (Horizont 2020) a na roky 2007 – 2013 (7. rámcový program).

[36] FR: *L'Instrument Financier pour l'Environnement.* Finančný nástroj EÚ na podporu projektov v oblasti životného prostredia, ochrany prírody a klímy v celej EÚ.

[37] Zriadený s cieľom reagovať na veľké prírodné katastrofy a vyjadriť európsku solidaritu regiónom postihnutým katastrofou v rámci Európy. FSEÚ sa môže využívať len na obnovu pôdy po prírodných katastrofách, nie na prevenciu alebo zmiernenie procesu, ktorý by mohol nastať v budúcnosti.

[38] Pracovná skupina pre medzinárodné otázky životného prostredia – dezertifikácia.

Ilustrácia 4 – Útvary Komisie zaoberajúce sa dezertifikáciou v EÚ

Zdroj: EDA.

ROZSAH AUDITU A AUDÍTORSKÝ PRÍSTUP

25. Vzhľadom na to, že Európa je čoraz viac ovplyvnená dezertifikáciou, pri audite sme skúmali, či sa riziko dezertifikácie v EÚ rieši účinne a efektívne. Konkrétne sme posudzovali, či:

- Komisia a členské štáty dostatočne využívali dostupné údaje,
- EÚ podnikala kroky na boj proti dezertifikácii jednotným spôsobom,
- projekty zamerané na dezertifikáciu v EÚ mali pozitívny vplyv,
- bolo pravdepodobné, že do roku 2030 bude splnený záväzok EÚ týkajúci sa neutrality degradácie pôdy.

26. Audit sme vykonali v období od septembra 2017 do mája 2018 a získali sme audítorské dôkazy z týchto zdrojov:

- dokumentárnych prieskumov a rozhovorov so zamestnancami piatich generálnych riaditeľstiev Komisie[39],

- kontrolných návštev v piatich členských štátoch, ktoré boli vyhlásené za štáty postihnuté dezertifikáciou: Španielsko, Taliansko, Cyprus, Portugalsko a Rumunsko, ktoré boli vybrané vzhľadom na svoju zraniteľnosť voči dezertifikácii, a tiež preto, aby sa zohľadnili rôzne klimatické podmienky, vegetácia, ľudské činnosti a zistené riziká. Viedli sme rozhovory, analyzovali strategické dokumenty (vrátane programov rozvoja vidieka), postupy a údaje,

- návštev na základe vzorky 25 projektov, ktoré týchto päť členských štátov označilo za relevantné z hľadiska dezertifikácie a ktoré sú financované alebo spolufinancované EÚ. Tieto projekty zahŕňali investície v oblasti zavlažovania, projekty lesného hospodárstva, striedanie plodín alebo rekonštrukciu kamenných múrov alebo hrádzí s cieľom zabrániť erózii pôdy. Cieľom návštev projektov bolo posúdiť, či mali udržateľný vplyv na riešenie dezertifikácie, a nie vyjadriť stanovisko k ich zákonnosti alebo správnosti. Kontrolovali sme tiež projekty zahŕňajúce výskum technických možností na riešenie dezertifikácie (pozri ***prílohu III***).

- stretnutí s rôznymi zainteresovanými stranami, vrátane UNCCD, EEA a expertov z akademickej obce s cieľom prediskutovať strategické prístupy a techniky na riešenie a monitorovanie dezertifikácie a degradácie pôdy v EÚ.

27. Rozsah auditu nezahŕňal zaberanie pôdy v dôsledku rozvoja miest a iného umelého rozvoja. Podľa EEA[40] v rokoch 2006 až 2012 bolo v 28 krajinách EÚ zabraných približne

---

[39] GR pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (AGRI), GR pre oblasť klímy (CLIMA), GR pre životné prostredie (ENV), GR pre Spoločné výskumné centrum (JRC) a GR pre výskum a inováciu (RTD).

[40] Európska environmentálna agentúra, Ukazovatele zaberania pôdy, máj 2018.

850 km^2 – menej ako 0,1 % celkovej rozlohy EÚ. Pri riešení otázok auditu uvedených v ***bode 25*** sme neposudzovali rámec ustanovený UNCCD na boj proti dezertifikácii.

PRIPOMIENKY

Komisia a členské štáty zbierajú údaje o dezertifikácii a degradácii pôdy, Komisia ich však nevyužíva primeraným spôsobom

28. Preskúmali sme, ako Komisia využívala dostupné údaje o dezertifikácii a degradácii pôdy. Komisia musí získať a analyzovať údaje o dezertifikácii a o rizikách, ktoré sú s ňou spojené, aby mohla rozhodnúť o krokoch potrebných na jej riešenie a následne konať. Tieto údaje musia byť dostatočné, koherentné, spoľahlivé a pravidelne aktualizované a prehodnocované.

Komisia a členské štáty zbierajú údaje súvisiace s dezertifikáciou

29. Kľúčovým systémom, ktorý sa používa na monitorovanie ukazovateľov týkajúcich sa dezertifikácie a znehodnocovania pôdy v EÚ, je program pozorovania Zeme Copernicus, ktorý koordinuje a riadi Komisia[41]. Tento systém využíva rôzne technológie, od vesmírnych satelitov až po systémy merania na zemi, v mori a vo vzduchu. Program Copernicus poskytuje údaje otvorene a voľne o širokej škále oblastí: atmosfére, moriach, pevnine, zmene klímy, krízovom riadení a bezpečnosti. Jedna z jeho zložiek, služba monitorovania krajiny v rámci programu Copernicus, poskytuje geografické informácie o krajinnej pokrývke a súvisiacich premenných, napríklad o vegetačnom poraste a vodnom cykle. V roku 2015 bol spustený dodatočný satelit. Jedným z jeho stanovených cieľov je monitorovanie dezertifikácie[42], ale zatiaľ k nemu ešte nie sú dostupné jasné informácie (pozri tiež ***bod 39***).

30. Komisia pravidelne zbiera užitočné, relevantné informácie o rôznych prvkoch týkajúcich sa stavu pôdy v EÚ vrátane informácií o troch čiastkových ukazovateľoch UNCCD (pozri ***bod 38***).

---

[41] Vykonáva sa v partnerstve s členskými štátmi, Európskou vesmírnou agentúrou, Európskou organizáciou pre využitie meteorologických satelitov, Európskym centrom pre strednodobé predpovede počasia, agentúrami EÚ a strediskom Mercator Océan.

[42] Satelit Sentinel-2A, pozri http://www.copernicus.eu/main/sentinel-2a-orbit

31. Spoločné výskumné centrum analyzovalo **úrodnosť pôdy** v správe vypracovanej na základe satelitných pozorovaní medzi rokmi 1982 a 2010 s použitím údajov z programu Copernicus[43]. Z ***ilustrácie 5***, ktorá vychádza z najnovších komplexných údajov uverejnených Komisiou o dynamike úrodnosti pôdy v EÚ[44], vyplýva, že horúce a suché stredomorské krajiny sú náchylnejšie na pokles úrodnosti pôdy.

Ilustrácia 5 – Dynamika úrodnosti pôdy v Európe (1982 – 2010)

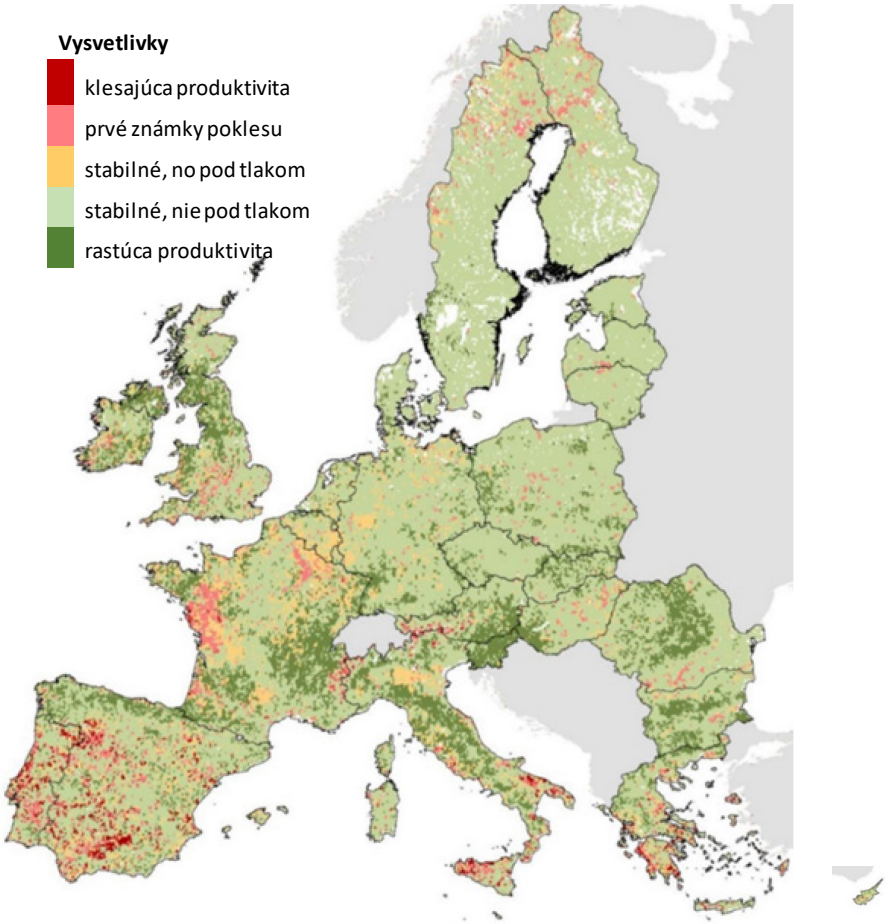

Zdroj: JRC, 2012.

---

43 Cherlet, M., Ivits, E., Sommer, S., Tóth, G., Jones, A., Montanarella, L., Belward, A., *Land Productivity Dynamics in Europe, Towards a Valuation of Land Degradation in the EU* (Vývoj úrodnosti pôdy v Európe, Hodnotenie degradácie pôdy v EÚ), Spoločné výskumné centrum, Inštitút pre životné prostredie a udržateľný rozvoj, oddelenie riadenia pôdnych zdrojov, 2013.

44 Podľa odhadov uvedených v správe 85,1 % celého územia EÚ v súčasnosti nie je ovplyvnených poklesom úrodnosti pôdy, 5,6 % vykazuje skoré príznaky poklesu úrodnosti pôdy a na 1,5 % územia došlo k poklesu úrodnosti pôdy.

32. **Organický uhlík v pôde** monitoruje Komisia pomocou viacúčelovej platformy štatistického zisťovania využívania pôdy/krajinnej pokrývky (LUCAS)[45], štandardizovanej trojročnej analýzy vlastností ornice v celej EÚ, ktorú prevádzkuje JRC. Podľa EEA „Pôda v Európa v priemere pravdepodobne akumuluje uhlík. Pôda v oblastiach trávnych porastov a lesov je úložiskom uhlíka… zatiaľ čo orná pôda je menším zdrojom uhlíka“[46]. Z ***ilustrácie 6*** vyplýva, že oblasti, ktorým hrozí dezertifikácia, v Grécku, Španielsku, Taliansku, Portugalsku a Rumunsku, zodpovedajú oblastiam s nízkym obsahom organického uhlíka v pôde.

---

[45] LUCAS 2015 poskytol údaje z pozorovania z viac ako 270 000 bodov v 28 členských štátoch EÚ. Prieskum LUCAS 2018 sa začal v marci 2018 (zahŕňa vyše 240 000 bodov a asi 99 000 interpretácií fotografických snímok) a jeho výsledky budú k dispozícii v roku 2019.

[46] https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/soil-organic-carbon-1/assessment. Najväčšie emisie CO_2 z pôdy sú spôsobené konverziou (odvodnením) organickej pôdy.

Ilustrácia 6 – LUCAS – Organický uhlík v pôde v EÚ – 2015 (g/kg)

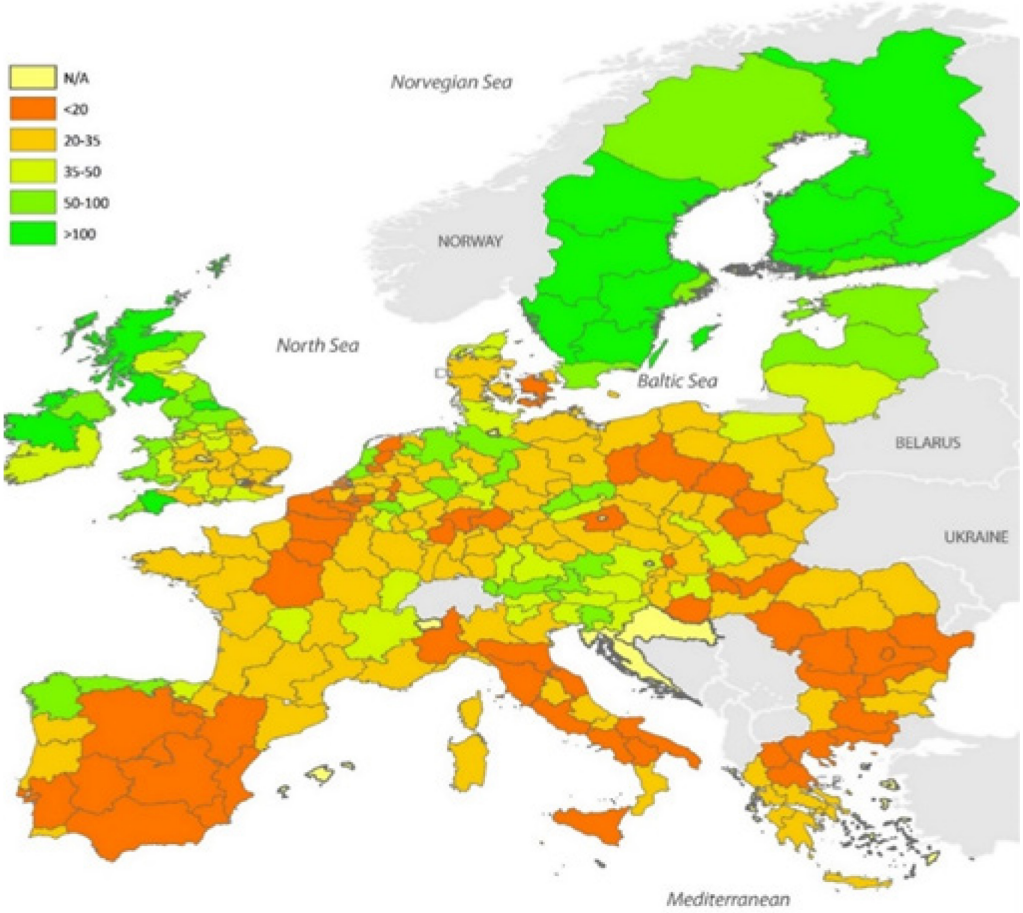

Zdroj: JRC, 2018.

33. **Krajinná pokrývka a zmena krajinnej pokrývky** v EÚ sa pravidelne sledujú prostredníctvom koordinácie informácií o programe pre životné prostredie (CORINE)[47], ktorý je súčasťou programu Copernicus a riadi ho EEA. Príslušné súbory údajov CORINE sa vypracúvajú každých šesť rokov od roku 2000, naposledy v roku 2012. Poľnohospodárska pôda a lesy spoločne pokrývajú 85 % územia EÚ[48].

---

[47] Program CORINE je založený na analýze satelitných snímok a mapuje 44 tried využívania pôdy, zoskupených do piatich hlavných kategórií: umelé povrchy, poľnohospodárske plochy, lesné a poloprírodné oblasti, mokrade a vodné útvary.

[48] Pozri správu o kontextových ukazovateľoch za roky 2014 – 2020, aktualizácia v roku 2017.

34. Komisia pravidelne zbiera a spracúva doplňujúce údaje o rôznych faktoroch týkajúcich sa dezertifikácie v EÚ, ako je erózia pôdy, suchá, voda, lesné požiare, ako sa uvádza v ***prílohe II***. Komisia ich však nevyužíva na posúdenie rozsahu dezertifikácie a degradácie pôdy.

35. V roku 1992 zverejnila OSN[49] po prvýkrát Svetový atlas dezertifikácie a v roku 1997 ho aktualizovala. Komisia prevzala zverejnenie atlasu a v roku 2018 uverejnila tretiu verziu atlasu. Obsahuje mapy faktorov, ktoré môžu viesť k dezertifikácii, ako je erózia pôdy, salinizácia, urbanizácia a migrácia. Nový atlas obsahuje mapy a údaje o celej škále interakcií medzi človekom a životným prostredím, ktoré sú relevantné z hľadiska degradácie pôdy, ale neobsahuje žiadne mapy osobitne zamerané na dezertifikáciu. Komisia sa domnieva, že dezertifikácia sa nedá ľahko zmapovať, pretože ide o veľmi zložitý proces, ktorý je podľa štúdií výsledkom mnohých rozličných faktorov[50].

36. Navštívené členské štáty vypracovali mapy rizika dezertifikácie (pozri ***prílohu I***). Tieto mapy však neboli pravidelne aktualizované a nemožno ich porovnávať, pretože sa v nich používajú odlišné ukazovatele a farebné označenie. Nepodávajú preto komplexný obraz o dezertifikácii na úrovni EÚ.

37. Navštívené členské štáty tiež monitorovali faktory súvisiace s dezertifikáciou a degradáciou pôdy, ako je voda, suchá alebo monitorovanie zrážok. Pokiaľ ide o mechanizmy získavania údajov v pôde, zistili sme, že:

- Španielsko, Taliansko a Rumunsko majú svoje vlastné systémy, ktoré poskytujú konkrétnejšie údaje o pôde, ale do určitej miery sa prekrývajú s mechanizmami EÚ

---

[49] Program OSN pre životné prostredie.

[50] Pozri napr. Cherlet, M., Zdruli, P, Zucca, C, *Desertification: Mapping Constraints and Challenges; Encyclopedia of Soil Science* (Dezertifikácia: mapovanie obmedzení a výziev; Encyklopédia pôdoznalectva), tretie vydanie, Taylor & Francis, 2017.

na zber údajov. Vnútroštátne údaje týkajúce sa pôdy boli neúplné, neboli pravidelne zbierané a vykladané a neboli vždy spoľahlivé[51].

– Cyprus a Portugalsko sa pri získavaní údajov o pôde spoliehali výlučne na platforme Komisie LUCAS.

V rámci EÚ neexistuje dohodnutá metodika na posudzovanie dezertifikácie a degradácie pôdy

38. Dezertifikácia a degradácia pôdy sú zložité javy ovplyvnené mnohými vzájomne prepojenými faktormi a vedci sa nezhodujú na tom, ako tieto faktory posudzovať. Zistiť zhoršenie stavu však možno aj pomocou zástupných ukazovateľov. Takýchto ukazovateľov je niekoľko, ale podľa UNCCD sa odporúča použiť tri čiastkové ukazovatele na posúdenie degradácie pôdy: úrodnosť pôdy, organický uhlík v pôde a krajinná pokrývka a zmena krajinnej pokrývky[52].

39. Komisia a členské štáty sa nedohodli na metodike zostavovania dostupných ukazovateľov, ktoré by umožňovali jednotné posudzovanie dezertifikácie a degradácie pôdy v celej EÚ. Z tohto dôvodu je ťažké porovnať rozsah dezertifikácie v jednotlivých členských štátoch EÚ.

40. V monitorovacej správe o pokroku smerom k plneniu cieľov udržateľného rozvoja v kontexte EÚ v roku 2018 Komisia využíva dva ukazovatele pre degradáciu pôdy, ktoré sú čiastočne zosúladené s ukazovateľmi UNCCD: umelá krajinná pokrývka na obyvateľa a odhadovaná erózia pôdy spôsobená vodou (pozri ***tabuľku 2***). Existuje mnoho ďalších vlastností degradácie pôdy, na ktoré sa tieto ukazovatele nevzťahujú, ako je organický uhlík v pôde, úrodnosť pôdy, salinizácia alebo kontaminácia. Na úrovni Komisie sú k dispozícii

---

[51] JRC vo svojej správe o stave pôdy v Európe za rok 2012 konštatovalo, že mapovanie pôdy v členských štátoch je pre súčasné potreby nedostatočné a že rozdiely medzi jednotlivými národnými súbormi údajov sťažujú cezhraničné analýzy.

[52] Ďalšími príkladmi sú salinizácia a kontaminácia.

doplňujúce informácie o ďalších takýchto relevantných ukazovateľoch (pozri ***body 30 a 34***), ale nepoužívajú sa na posudzovanie degradácie pôdy v EÚ).

Tabuľka 2 – Porovnanie ukazovateľov Komisie a UNCCD v oblasti degradácie pôdy

Komisia	UNCCD
Umelá krajinná pokrývka na obyvateľa	Krajinná pokrývka a zmena krajinnej pokrývky
	Organický uhlík v pôde
Odhadovaná erózia pôdy spôsobená vodou	
	Úrodnosť pôdy

Zdroj: EDA, na základe UNCCD a GR ESTAT.

EÚ podniká kroky v boji proti dezertifikácii, ale s obmedzenou súdržnosťou

41. Preskúmali sme, či EÚ podniká kroky v boji proti dezertifikácii jednotným spôsobom. Takéto opatrenia si vyžadujú jednotnú štruktúru riadenia a dobrý dlhodobý plán na zmiernenie rizika ekonomicky nevýhodných rozhodnutí a zabránenie rozdrobeným a nekoordinovaným opatreniam.

42. Rámec UNCCD a jeho vykonávanie v EÚ je opísaný v ***rámčeku 2.***

Rámček 2 – Rámec UNCCD v EÚ

V rámci UNCCD musia všetky strany, ktoré vyhlásili, že sú postihnuté dezertifikáciou, vypracovať národné akčné programy (NAP). EÚ sa nevyhlásila za postihnutú dezertifikáciou a na úrovni EU neexistuje žiadny akčný program na boj proti dezertifikácii. V rámci UNCCD trinásť členských štátov

EÚ na základe vlastných hodnotení vyhlásilo, že sú postihnuté dezertifikáciou: Bulharsko, Grécko, Španielsko, Chorvátsko, Taliansko, Cyprus, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko a Slovensko. Patrí sem sedem z ôsmich členských štátov na pobreží Stredozemného mora.

Národné akčné plány členských štátov sa týkajú mnohých odvetví, ako je poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a hospodárenie s vodou. Medzi opatrenia v NAP patria napríklad: podpora výskumných činností, krízové plány v prípade sucha, zalesnenie, vybudovanie terás na prevenciu zosuvov pôdy a lepšie systémy včasného varovania.

Pokiaľ ide o trinásť členských štátov, ktoré sa vyhlásili za postihnuté dezertifikáciou, a na základe informácií, ktoré sú verejne dostupné:

– národné akčné plány piatich členských štátov sú uverejnené na webovom sídle UNCCD[53]. Z ďalších ôsmich členských štátov vieme o dvoch, ktoré majú národný akčný plán[54]. Uverejnené národné akčné plány majú v súčasnosti viac ako 10 rokov. Portugalsko svoj NAP aktualizovaný v roku 2014 ešte neuverejnilo.

– Cyprus má NAP, vypracovaný v roku 2008, ktorý nebol nikdy oficiálne prijatý Národnou radou ministrov a nebol predložený UNCCD.

Na základe obmedzených informácií, ktoré sú k dispozícii, sa Komisia domnieva, že národné akčné plány členských štátov na boj proti dezertifikácii neboli účinné, pretože neboli plne integrované do procesov národného plánovania, a nie je k dispozícii dostatočná kapacita ani technické a finančné zdroje na ich vykonávanie[55]. Náš prieskum toto posúdenie potvrdil.

Na úrovni EÚ neexistujú žiadne osobitné právne predpisy o dezertifikácii a pôde

43. Ako sa uvádza v ***bode 16***, **tematická stratégia EÚ na ochranu pôdy** z roku 2006 obsahovala návrh **rámcovej smernice o pôde**. Jedným z cieľov navrhovanej smernice bolo prispieť k zastaveniu dezertifikácie, ku ktorej dochádza v dôsledku degradácie a straty

---

[53] Grécko (NAP 2001), Španielsko (NAP 2008), Taliansko (NAP 2000), Portugalsko (NAP 1999) a Rumunsko (NAP 2000).

[54] Bulharsko a Slovensko.

[55] V apríli 2018 opätovne potvrdili svoje zistenia o dezertifikácii pre OSN za rok 2008.

biodiverzity pôdy. Legislatívny návrh nezískal v Rade väčšinu hlasov a Komisia ho v roku 2014 stiahla. Teda aj napriek tomu, že iné životne dôležité environmentálne zdroje, ako je voda a ovzdušie, sú upravené v rôznych smerniciach a nariadeniach EÚ, o pôde žiadne podobné integrované právne predpisy EÚ neexistujú.

44. Záverom nedávnej štúdie bolo, že stiahnutie návrhu rámcovej smernice o pôde bolo premárnenou príležitosťou vytvoriť spoločné porozumenie a vízie v súvislosti s ochranou pôdy v EÚ[56]. V tej istej štúdii sa potvrdilo, že zatiaľ čo na úrovni EÚ neexistujú žiadne všeobecné právne predpisy na ochranu pôdy, zabrániť dezertifikácii a degradácii pôdy v celej EÚ pomocou vnútroštátnych právnych predpisov na ochranu pôdy, ak takéto predpisy existujú, sa nepodarilo.

Stratégie, politiky a výdavkové programy EÚ prispievajú k boju proti dezertifikácii, ale osobitne sa na ňu nezameriavajú

45. Neexistuje špecifická stratégia EÚ zameraná na riešenie dezertifikácie a degradácie pôdy. Referencie k dezertifikácii sa riešia v rámci rôznych stratégií, politík a výdavkových programov EÚ, pričom najdôležitejšie z hľadiska otázok dezertifikácie sú SPP a stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy.

46. **SPP** môže hrať dôležitú úlohu v riešení dezertifikácie, zistili sme však tieto obmedzenia:

- Podľa EEA môžu **priame platby** spôsobiť zintenzívnenie poľnohospodárstva, čo vedie k strate organických látok v pôde, zníženiu kapacity pôdy zadržiavať vodu, ako aj k zmenám vo využití pôdy[57].

- Ustanovenia **krížového plnenia** zahŕňajú tri podmienky dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu zamerané na prevenciu degradácie

---

[56] Wunder, S., Kaphengst, T., Frelih-Larsen, Dr. A., McFarland, K., Albrecht, S., *Implementing SDG target 15.3 on „Land Degradation Neutrality – Development of an indicator based on land use changes and soil values* (Plnenie cieľa udržateľného rozvoja 15.3. O neutralite degradácie pôdy – Vývoj ukazovateľov na základe využívania pôdy a pôdnych hodnôt), Ekologický inštitút, Berlín v mene nemeckej agentúry pre životné prostredie, 2018.

[57] Pozri správu EEA č. 8/2016 Priame a nepriame vplyvy politík EÚ na pôdu, s. 11 a s. 66.

pôdy, konkrétne na minimálne pokrytie pôdy, na hospodárenie s pôdou s cieľom obmedziť eróziu a na zachovanie organických látok v pôde. Podľa EEA môže krížové plnenie prispieť k zachovaniu úrovne organických látok v pôde a k ochrane pôdy pred eróziou[58]. EDA vo svojej správe č. 26/2016 síce nevyjadril záver priamo o vplyve krížového plnenia na degradáciu pôdy, uviedol však, že informácie, ktoré sú k dispozícii, Komisii neumožnili primerane posúdiť celkovú účinnosť krížového plnenia[59]. V ďalšej správe sa uvádza, že environmentálne vplyvy krížového plnenia nemožno kvantifikovať[60].

– **Ekologizácia** nemá plne vyvinutú intervenčnú logiku s jasne vymedzenými a ambicióznymi cieľmi. Jej rozpočet nie je priamo viazaný na dosahovanie cieľov politiky v oblasti životného prostredia a klímy. Okrem toho v závislosti od individuálnej situácie poľnohospodárov a ich poľnohospodárskej pôdy existuje niekoľko výnimiek z pravidiel ekologizácie[61]. V našej správe z roku 2017 sme dospeli k záveru, že ekologizácia v podobe, v akej sa v súčasnosti vykonáva, pravdepodobne neprinesie významné prínosy pre životné prostredie a klímu[62]. Zo štatistík, ktoré v roku 2018 uverejnila Komisia v roku 2018[63], vyplýva, že podiel využívanej poľnohospodárskej plochy, na ktorú sa vzťahuje aspoň jedna ekologizačná povinnosť

---

58 Pozri správu EEA č. 8/2016 Priame a nepriame vplyvy politík EÚ na pôdu, s. 66.

59 Pozri osobitnú správu č. 26/2016 Zvýšenie účinnosti krížového plnenia a dosiahnutie zjednodušenia ostáva výzvou.

60 Švédska rada pre poľnohospodárstvo, Environmentálne vplyvy krížového plnenia, 2011.

61 Napríklad: malí poľnohospodári, ekologickí poľnohospodári, poľnohospodári s veľkým podielom trávnych porastov. Pozri https://ec.europa.eu/agriculture/direct-support/greening_en.

62 Pozri osobitnú správu č. 21/2017 Ekologizácia: komplexnejší režim podpory príjmov, ktorý ešte nie je environmentálne účinný, body 26 až 57.

63 Správa Komisie Priame platby za ekologizáciu, 2018, na základe údajov z roku 2015.

v členských štátoch postihnutých rizikom dezertifikácie, ako Grécko, Chorvátsko, Taliansko, Malta, Portugalsko alebo Rumunsko, bol približne len 50 % alebo menej[64].

– Podľa Komisie sa v **programoch rozvoja vidieka** členských štátov postihnutých dezertifikáciou uznáva dezertifikácia alebo degradácia pôdy ako riziko. Zamerali sme sa na päť národných programov rozvoja a dva regionálne programy rozvoja vidieka[65]. Z nich:

  - všetky programy rozvoja vidieka zahŕňali opatrenia[66], ako sú agroenvironmentálne a klimatické opatrenia, pomoc pre oblasti s prírodnými prekážkami, lesnícke opatrenia alebo investície do zavlažovania, čo môže prispieť k boju proti dezertifikácii alebo degradácii pôdy;

  - Iba jeden program rozvoja vidieka obsahoval konkrétny balík proti dezertifikácii, nemal však dostatočnú koncepciu (pozri ***rámček 3***).

Rámček 3 – Príklad neúčinného opatrenia na riešenie dezertifikácie

Rumunský program rozvoja vidieka na roky 2014 – 2020 obsahuje súbor agroenvironmentálnych opatrení zameraných konkrétne na riešenie problémov týkajúcich sa dezertifikácie v Rumunsku. Je určený poľnohospodárom vo vybraných oblastiach s vysokým rizikom dezertifikácie. Výška pomoci je 125 EUR na hektár. Podmienkou získania podpory je záväzok pestovať plodiny odolné proti suchu, striedať plodiny a zachovať orbu na minimálnej úrovni. Oprávnení sú len poľnohospodári, ktorí majú menej ako 10 hektárov ornej pôdy.

Tento súbor opatrení má niekoľko prvkov, ktoré by mohli byť prospešné pre pôdu, je však nedostatočne navrhnutý. Výška dostupnej pomoci poľnohospodárom, ktorí majú menej ako 10

---

[64] Veľkosť pozemku, na ktorý sa vzťahujú ekologizačné povinnosti, by mohla byť dokonca nižšia, pretože aj keby sa takéto povinnosti vzťahovali len na jeden pozemok, bez ohľadu na jeho veľkosť, bola by do ukazovateľa zahrnutá plocha celého poľnohospodárskeho podniku.

[65] Preskúmali sme národné programy rozvoja vidieka všetkých piatich kontrolovaných členských štátov a regionálne programy rozvoja vidieka v Andalúzii (Španielsko) a na Sicílii (Taliansko).

[66] Tieto opatrenia boli vo všeobecnosti navrhnuté v rámci priority programov rozvoja vidieka „Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov súvisiacich s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom“.

hektárov pôdy, neposkytujú dostatočné finančné odôvodnenie, aby splnili náročné požiadavky tohto opatrenia. Žiadni oprávnení príjemcovia preto o podporu v rámci tohto súboru opatrení proti dezertifikácii nezažiadali a neboli vykonané žiadne platby.

47. Ochrana pôdy je súčasťou návrhu Komisie na ďalšiu SPP[67], v ktorom sú navrhnuté rozličné normy, ktoré sa týkajú ochrany a kvality pôdy. V návrhu sú tiež stanovené možné ukazovatele výsledkov[68] a ukazovatele vplyvu, ktoré by členské štáty mohli uplatňovať na vykazovanie informácií o ochrane pôdy. Tieto navrhované prvky novej SPP by mohli poľnohospodárov lepšie motivovať k primeranej starostlivosti o pôdu v EÚ. O týchto návrhoch sa stále rokuje. Je teda príliš skoro na to, aby bolo možné posúdiť, ako by navrhované opatrenia mohli fungovať v praxi.

48. V **stratégii EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy** z roku 2013 sa uznáva význam boja proti dezertifikácii ako jedného z opatrení na prispôsobenie sa zmene klímy, ktoré sa majú podporiť. Členské štáty sa vyzývajú, aby vypracovali svoje vlastné národné stratégie.
S využitím dostupnej dokumentácie v Komisii sme zistili, že z trinástich členských štátov, ktoré sa vyhlásili za postihnuté dezertifikáciou (pozri ***rámček 2***), k novembru 2018:

- osem štátov vrátane päť navštívených členských štátov malo vo svojich stratégiách na prispôsobenie sa zmene klímy, konkrétne akčné plány proti dezertifikácii[69],
- dva členské štáty, Maďarsko a Slovinsko, sa o dezertifikácii vo svojich adaptačných stratégiách nezmienili,

---

[67] COM(2018) 392 final z 1. júna 2018, Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú pravidlá týkajúce sa podpory strategických plánov, ktoré majú zostaviť členské štáty v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky.

[68] Navrhované ukazovatele výsledkov zahŕňajú: ukladanie uhlíka v pôde a biomase (R14), zlepšovanie pôdy (R18), udržateľné hospodárenie so živinami (R21).

[69] Niektoré členské štáty začlenili dezertifikáciu do svojej stratégie v oblasti zmeny klímy prostredníctvom svojich národných akčných plánov.

– tri členské štáty, Bulharsko, Chorvátsko a Lotyšsko, zatiaľ nevypracovali stratégie na prispôsobenie sa zmene klímy.

49. Členské štáty tieto stratégie vykonávajú. Komisia v súčasnosti nemá k dispozícii ucelené údaje za celú EÚ o výsledkoch ich plnenia. Komisia začala v roku 2016 hodnotiť adaptačnú stratégiu EÚ s cieľom preskúmať jej vykonávanie a výkonnosť. Ukončenie hodnotenia sa plánuje do konca roka 2018.

50. Iné politiky a výdavkové programy EÚ sú relevantné z hľadiska dezertifikácie, ale ich vplyv nebol zdokumentovaný (ako sa vysvetľuje ďalej).

51. **Regionálne fondy:** Z EFRR a Kohézneho fondu sa môžu financovať investície do infraštruktúry na prispôsobovanie sa zmene klímy. Investície do priehrad a zavlažovacích systémov sú z hľadiska dezertifikácie a degradácie pôdy najdôležitejšie. Ich vplyv na pôdu je zmiešaný (pozri ***body 62 až 63***). Podľa EEA môžu mať projekty EFRR na pôdu širokú škálu vplyvov; niektoré investície, napríklad investície do cestnej dopravy, môžu spôsobiť ďalšie rozpínanie miest a zaberanie pôdy[70]. Ďalším fondom, ktorý bol použitý na obnovu pôdy po katastrofách, ktoré zvyšujú riziko dezertifikácie, ako je sucho a lesné požiare, bol Fond solidarity EÚ.

52. **Výskum v EÚ:** Mnohé výskumné projekty, ktoré sa priamo alebo nepriamo zaoberajú dezertifikáciou[71], sú financované prostredníctvom rámcových výskumných programov EÚ. Zamerali sa hlavne na pochopenie fenoménu dezertifikácie, vývoj ukazovateľov na monitorovanie dezertifikácie alebo na podporu koordinovaných opatrení na zvýšenie informovanosti. Avšak ani členské štáty, ani Komisia účinne nevyužili výsledky výskumu, aby posúdili rozsah dezertifikácie, vybudovali účinný systém kontroly alebo vypracovali súvisiacu stratégiu.

53. **Voda:** V rámcovej smernici o vode sa uvádza, že nedostatok vody je jedným aspektom integrovaného vodného hospodárstva a jej celkovým cieľom je dosiahnuť dobrý stav

---

[70] Pozri správu EEA č. 8/2016 Priame a nepriame vplyvy politík EÚ na pôdu.

[71] Napr. LEDDRA, PRACTICE, RECARE, BIODESERT.

európskych vôd do roku 2015. Komisia v máji 2018 predložila návrh nariadenia o opätovnom využívaní vody, ktoré bolo zamerané na opätovné využívanie vyčistenej odpadovej vody na poľnohospodárske zavlažovanie. Zabezpečiť dostupnosť dostatočného množstva kvalitnej vody je v boji proti dezertifikácii zásadnou výzvou.

54. **Lesné hospodárstvo:** Stratégia lesného hospodárstva EÚ z roku 2013 nie je právne záväzná. Všetkých päť kontrolovaných členských štátov malo vnútroštátne právne predpisy v oblasti lesného hospodárstva. Národné programy v oblasti lesného hospodárstva a národné udržateľné lesnícke postupy majú na pôdu pozitívny vplyv. EÚ podporuje v rámci politiky rozvoja vidieka niektoré lesnícke opatrenia, ktoré môžu mať pozitívny vplyv aj na dezertifikáciu.

55. Rôzne útvary Komisie (pozri ***bod 24***) spolupracujú na *ad hoc* základe v otázkach dezertifikácie. Komisia v roku 2015 zriadila expertnú skupinu pre ochranu pôdy, aby s členskými štátmi prerokovala, ako by sa mohli riešiť problémy kvality pôdy s použitím cieleného a proporčného prístupu založeného na riziku v rámci záväzného právneho rámca[72].

56. Na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni preto existuje celý rad stratégií, akčných plánov a výdavkových programov, ktoré sú dôležité z hľadiska boja proti dezertifikácii, no nie sú zamerané na boj proti dezertifikácii.

Projekty financované z prostriedkov EÚ, ktoré sa týkajú dezertifikácie, môžu mať pozitívny vplyv, ale neexistujú žiadne relevantné informácie o výkonnosti týkajúce sa dezertifikácie

57. Posudzovali sme, či projekty zamerané na dezertifikáciu v EÚ majú pozitívny vplyv. Aby tieto projekty pomáhali riešiť dezertifikáciu, musia byť zamerané na príslušné potreby a musia byť environmentálne a finančne udržateľné. Informácie o výkonnosti týkajúce sa účinnosti a efektívnosti výdavkov pomáhajú pri hodnotení výsledkov, ktoré sa dosiahli prostredníctvom rozpočtu EÚ.

---

[72] http://ec.europa.eu/environment/soil/process_en.htm

58. Zo štúdií vyplynulo, že obnova znehodnotenej pôdy je vo všeobecnosti nákladnejšia ako prevencia dezertifikácie a degradácie pôdy[73]. Projekty relevantné z hľadiska dezertifikácie by mali byť tiež včasné, pretože oneskorené opatrenia môžu byť potenciálne nákladnejšie alebo nemusia zabrániť nezvratným negatívnym dôsledkom na pôdu.

59. Chýbajú ucelené údaje o plánovaných alebo skutočných výdavkoch na projekty týkajúce sa dezertifikácie na regionálnej, vnútroštátnej úrovni alebo na úrovni EÚ. Nie sú k dispozícii žiadne údaje o tom, koľko takých projektov v EÚ existuje. Zo zoznamov projektov, ktoré nám predložilo päť kontrolovaných členských štátov a ktoré tieto štáty označili za relevantné z hľadiska dezertifikácie, sme vybrali ilustračnú vzorku 25 projektov (pozri ***bod 26)***[74].

Projekty EÚ môžu mať pozitívny vplyv na boj proti dezertifikácii

60. V našej vzorke sme identifikovali dva mimoriadne úspešné projekty, ktoré sme považovali za príklady osvedčených postupov. Išlo o projekty, ktoré umožnili obohatenie predtým neúrodnej pôdy a jej ochranu pred degradáciou. Okrem toho, že boli zamerané na dezertifikáciu, zníženie erózie a zlepšenie stavu pôdy, mali tieto projekty aj ekonomický prínos pre príjemcov a prispeli k biologickej biodiverzite (pozri ***rámček 4***).

---

[73] Nkonya, E., Mirzabaev, A., and von Braun, J., *Economics of Land Degradation and Improvement: An Introduction and Overview* (Ekonomika degradácie pôdy a zlepšovanie – Úvod a prehľad), *Economics of Land Degradation and Improvement – A Global Assessment for Sustainable Development* (Ekonomika degradácie pôdy a zlepšovanie – Globálne posúdenie udržateľného rozvoja), 2016, s. 24 – 26; Mezivládna vedecká platforma o biodiverzite a ekosystémových službách, *Thematic assessment of land degradation and restoration* (Tematické hodnotenie degradácie a obnovy pôdy), marec 2018.

[74] Pre kontrolované členské štáty bolo náročné vypracovať pre náš audit zoznam projektov týkajúcich sa dezertifikácie, pretože neexistuje žiadna osobitná politika, ktorá by pre ne bola spoločná. Projekty vo všeobecnosti neboli označené ako projekty súvisiace s dezertifikáciou, ale skôr ju riešili nepriamo.

Rámček 4 – Osvedčené postupy – projekty relevantné z hľadiska dezertifikácie

Z EFRR bol na Sicílii v Taliansku spolufinancovaný projekt, ktorého cieľom je bojovať proti dezertifikácii prostredníctvom stabilizácie svahov, obohatenia pôdy a lepšieho odvodňovania. Napomáhal aj rastu vegetácie prispôsobenej miestnym klimatickým podmienkam. Projekt prispel k zmierneniu erózie pôdy, zvýšeniu biodiverzity a zlepšeniu stavu pôdy.

Zlepšenie stavu pôdy v Taliansku (Sicília)

Zdroj: EDA.

V Portugalsku bolo vďaka jednému projektu spolufinancovanému z EPFRV možné získať hospodársky prínos z predtým neúrodnej pôdy. V oblasti s piesočnatou pôdou bol vysadený borovicový les. Pôda bola obohatená o organické látky a boli na nej použité metódy zavlažovania a kontroly vegetácie, ktoré nezahŕňajú orbu. Projekt zlepšil úrodnosť pôdy a zároveň ju ochránil pred veternou eróziou.

Zalesňovanie v Portugalsku

Zdroj: EDA.

Existujú však určité obavy, pokiaľ ide o ich dlhodobú udržateľnosť

61. Investície do zavlažovania boli najčastejším typom projektu v našej vzorke (10 z 25, z ktorých 9 bolo spolufinancovaných z EPFRV). Zo štúdií vyplýva, že takéto projekty môžu mať na dezertifikáciu a degradáciu pôdy zmiešaný dosah[75].

62. Na jednej strane môže zavlažovanie zvýšiť rentabilitu pôdy: môže zvýšiť úrodu plodín, najmä z krátkodobého hľadiska, umožniť, aby sa pre poľnohospodársku činnosť použilo viac pôdy a tiež zvýšiť odolnosť voči suchu. Všetky tieto pozitívne účinky sme zaznamenali v projektoch, ktoré sú súčasťou našej vzorky.

63. Na druhej strane môže zavlažovanie spôsobiť problémy s udržateľnosťou: vyčerpané vodné zdroje, kontaminácia podzemných vôd, väčšia erózia pôdy alebo riziko salinizácie[76] a zníženie úrodnosti pôdy. V záujme riešenia týchto otázok sa v nariadeniach o EPFRV vyžaduje, aby zavlažovacie projekty na získanie spolufinancovania spĺňali špecifické podmienky environmentálnej udržateľnosti[77]. V ***rámčeku 5*** sú opísané problémy dlhodobej udržateľnosti, ktoré sme zistili v prípade dvoch zavlažovacích projektov, ktoré sme navštívili.

Rámček 5 – Otázky udržateľnosti zavlažovacích projektov zameraných na dezertifikáciu

Na Sicílii v Taliansku sme navštívili zavlažovací projekt spolufinancovaný z EPFRV počas programového obdobia 2007 – 2013. Pri tomto projektu nebolo použité meranie spotreby vody.

---

[75] Podimata, M. V. a Yannopoulos, P. C., *Evolution of Game Theory Application in Irrigation Systems* (Vývoj aplikácie teórie hier v zavlažovacích systémoch), *Agriculture and Agricultural Science Procedia 4*, 2015, s. 271 – 281; Muñoz, P., Antón, A., Nuñez, M., Paranjpe, A., Ariño, J., Castells, X., Montero, J.I., Rieradevall, J., *International Symposium on High Technology for Greenhouse System Management* (Medzinárodné sympózium o špičkových technológiách riadenia systémov skleníkových plynov), *ISHS Acta Horticulturae 801, Greensys*, 2007; Kattakulov, F., Špoljar, M., Razakov, R., *Advantages and disadvantages of irrigation: focus on semi-arid regions. The Holistic Approach to Environment* (Výhody a nevýhody zavlažovania v polosuchých regiónoch), 2017, s. 29 – 38. *The Holistic Approach to Environment* (Holistický prístup k životnému prostrediu), 2017, s. 29 – 38.

[76] EEA odhaduje, že 25 % zavlažovanej poľnohospodárskej pôdy v stredomorskom regióne je zasiahnutých salinizáciou (Správa o stave životného prostredia za rok 2015).

[77] Pozri článok 46 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013. Napríklad environmentálna analýza musí preukázať, že investície nebudú mať žiadny negatívny vplyv na životné prostredie.

Voda bola účtovaná na základe počtu zavlažovaných hektárov, nie skutočnej spotreby. Tento postup nepodporuje efektívne využívanie vodných zdrojov. Táto problematika je riešená v súčasnom programovom období (2014 – 2020), keď sa vyžaduje, aby sa v rámci všetkých nových investícií do zavlažovania zaviedli systémy na meranie vody.

V Portugalsku sa zavlažovací projekt EPFRV na obdobie 2014 – 2020 týkal plochy, na ktorej sa pestuje prevažne ryža, teda plodina veľmi náročná na vodu. Príslušné orgány vzhľadom na mieru zasolenia miestnej pôdy považovali ryžu za jedinú vhodnú plodinu. Projekt však bol v oblasti, kde bol nedostatok vody. Chýbala istota, že zavlažovacia infraštruktúra by poskytla dostatok vody na dlhodobú udržateľnú podporu produkcie ryže. Orgány nevykonali analýzu nákladov a prínosov alternatívnych možností, ako je odsoľovanie alebo využitie vzdialenejšieho existujúceho zavlažovacieho systému.

64. Projekty lesného hospodárstva (všetky spolufinancované z EPFRV v našej vzorke) majú pozitívny vplyv na predchádzanie dezertifikácii a znehodnocovaniu pôdy: lesná plocha chráni pôdu pred eróziou a schopnosť absorbovať uhlík sa zvyšuje. Obnova lesnatej krajiny môže ochrániť biodiverzitu a znížiť degradáciu pôdy. Iniciatívy v oblasti agrolesníctva môžu tiež pomôcť riešiť degradáciu pôdy prostredníctvom komunitných snáh v okrajovejších oblastiach[78]. Jeden z týchto štyroch projektov lesného hospodárstva v našej vzorke sme považovali za príklad osvedčených postupov (pozri ***rámček 4***). Projekty lesného hospodárstva sú však menej úspešné, ak je vegetačný porast menej prispôsobený miestnym klimatickým podmienkam (pozri ***rámček 6***).

[78] IPCC, Globálne oteplenie o 1,5 °C, 2018, schvaľovacie zasadnutie, tabuľka 5.2, s. 5 – 64 a s. 5 – 68.

Rámček 6 – Otázky udržateľnosti projektov lesného projektu pri riešení dezertifikácie

V súvislosti s projektom zalesňovania spolufinancovaným z prostriedkov EPFRV na Cypre sme zistili, že približne 20 % stromov, ktoré boli vysadené, neprežilo minimálne počas piatich rokov po skončení projektu, pretože niektoré druhy neboli dobre prispôsobené klimatickým podmienkam.

Zdroj: EDA.

Obmedzené využitie a rozsah analýzy nákladov a prínosov

65. Analýzy nákladov a prínosov a posúdenia environmentálnej udržateľnosti sú pre projekty týkajúce sa dezertifikácie nevyhnutné. Najbežnejším zdrojom spolufinancovania EÚ v našej vzorke bol EPFRV (17 zo 25 projektov). V nariadení o EPFRV nie je stanovená požiadavka vykonania analýzy nákladov a prínosov. Pre niektoré členské štáty boli povinné pri konkrétnych zavlažovacích projektov, vrátane Cypru a Rumunska. Analýza nákladov a prínosov sa vykonala v prípade šiestich z deviatich zavlažovacích projektov EPFRV v našej vzorke. V týchto prípadoch sa analýza snažila preukázať, že projekt má v porovnaní so scenárom „neurobiť nič“ finančné výhody. V rámci investičných nákladov projektu sa však nezohľadnili náklady na opatrenia na nápravu potenciálne negatívneho vplyvu na životné prostredie (hoci boli potrebné rôzne povolenia od orgánov pre životné prostredie).

Orgány členských štátov neposúdili výkonnosť projektov v oblasti dezertifikácie a degradácie pôdy

66. Členské štáty nie sú povinné získavať údaje o vplyve projektov EÚ na dezertifikáciu a degradáciu pôdy, ani ich hodnotiť[79]. V skutočnosti orgány členských štátov, ktoré sme navštívili, neposudzovali, ako účinne tieto projekty riešia dezertifikáciu.

Komisia neposudzovala pokrok pri plnení záväzku dosiahnuť neutralitu degradácie pôdy do roku 2030

67. Preskúmali sme, či je pravdepodobné, že do roku 2030 bude splnený záväzok EÚ týkajúci sa neutrality degradácie pôdy. Aby bolo možné dosiahnuť tento cieľ na úrovni EÚ, je potrebné degradáciu pôdy pravidelne posudzovať, spolupracovať, koordinovať činnosti v rámci vnútroštátnych hraníc a zavádzať relevantné opatrenia a poskytovať členským štátom pokyny o krokoch na zaistenie neutrality degradácie pôdy. Tieto pokyny by mali zahŕňať šírenie osvedčených postupov a techník na hodnotenie vplyvu investícií do zavlažovania na pôdu a na posudzovanie straty biodiverzity.

68. EÚ a členské štáty podporili záväzok OSN dosiahnuť do roku 2030 neutralitu degradácie pôdy (pozri ***body 13 a 14***). GR ESTAT ročne zverejňuje správu o pokroku smerom k plneniu cieľov udržateľného rozvoja v kontexte EÚ vrátane ukazovateľov, ktoré sa týkajú dvoch aspektov degradácie pôdy: umelej krajinnej pokrývky a erózie pôdy spôsobenej vodou (pozri ***bod 40*** a ***tabuľku 2***). GR ESTAT v mene Komisie analyzuje iba zmeny v týchto ukazovateľoch a nevyvodzuje záver o stave neutrality degradácie pôdy v EÚ[80].

---

[79] Existujúce rámce hodnotenia, najmä pokiaľ ide o EPFRV, nemajú špecifické monitorovacie ukazovatele týkajúce sa dezertifikácie alebo degradácie pôdy, aj keď existujú kontextové ukazovatele, ktoré sú do určitej miery prepojené s degradáciou pôdy: krajinná pokrývka, obsah organických látok v ornej pôde, erózia pôdy spôsobená vodou.

[80] GR ESTAT vo svojej monitorovacej správe o cieľoch udržateľného rozvoja EÚ za rok 2018 potvrdilo, že jeho analýza cieľa 153 „je zameraná len na dva aspekty: umelú krajinnú pokrývku a eróziu pôdy. Keďže iné procesy degradácie, ako je kontaminácia, strata biodiverzity pôdy, veterná erózia, úbytok organických látok, zhutnenie, salinizácia a dezertifikácia, nie sú zahrnuté do súboru ukazovateľov, výsledky analýzy sú obmedzené.“

69. Degradácia pôdy má cezhraničný dosah: pôda nie je statická a príčiny jej degradácie sú často globálne. Degradácia pôdy sa často považuje za lokálny jav, ale častice pôdnej hmoty sa premiestňujú. Štúdie ukazujú, že procesy vodnej a veternej erózie, prachové búrky[81] alebo ľudské činnosti, ako je znečistenie pesticídmi, sú relevantné z hľadiska cezhraničného vplyvu na degradáciu pôdy a majú hospodárske, sociálne a environmentálne dôsledky[82], ako je zmena klímy, zdravotné problémy a nedostatok potravín. Napriek cezhraničnej povahe problému členské štáty a Komisia nekoordinujú úsilie o dosiahnutie cieľa EÚ týkajúceho sa neutrality degradácie pôdy.

70. Komisia neposúdila pokrok pri plnení záväzku dosiahnuť neutralitu znehodnocovania pôdy do roku 2030. Potvrdzujú to štúdie, napríklad štúdia uskutočnená v mene nemeckej agentúry pre životné prostredie, v ktorej sa uvádza, že „diskusia o vykonávaní cieľov udržateľného rozvoja vo všeobecnosti a najmä neutralita degradácie pôdy sa stále nachádza v počiatočnom štádiu“ a že „EÚ bola hlavným aktérom v procese rozvoja cieľov udržateľného rozvoja, avšak vykonávanie cieľov udržateľného rozvoja v EÚ je pomalé.“[83] V EÚ stále neexistuje jasná predstava o tom, ako do roku 2030 dosiahnuť neutralitu degradácie pôdy.

71. V rámci UNCCD bol zriadený dobrovoľný program na podporu krajín, ktoré majú záväzky týkajúce sa neutrality degradácie pôdy, napríklad stanovením vnútroštátnych základných hodnôt, cieľov alebo súvisiacich opatrení. Do novembra 2018 sa na tomto programe zúčastnilo 119 krajín. Taliansko je jediným zúčastneným členským štátom EÚ. Komisia neposkytuje členským štátom usmernenia, pokiaľ ide o praktické aspekty týkajúce sa dosahovania neutrality degradácie pôdy.

---

[81] Napríklad v roku 2016 vydala cyperská vláda 21 hlásení o prachu.

[82] Pozri napr. Hagemann, N., SOILS4EU, *Transboundary effects of soil degradation in the EU* (Cezhraničné účinky degradácie pôdy v EÚ), Centrum pre výskum životného prostredia Helmholtz, 2018 a http://ec.europa.eu/environment/soil/index_en.htm.

[83] Wunder, S., Kaphengst, T., Frelih-Larsen, Dr. A., McFarland, K., Albrecht, S., *Implementing SDG target 15.3 on Land Degradation Neutrality" – Development of an indicator based on land use changes and soil values* (Plnenie cieľa udržateľného rozvoja 15.3. o neutralite degradácie pôdy – Vývoj ukazovateľov na základe využívania pôdy a pôdnych hodnôt), Ekologický inštitút, Berlín v mene nemeckej agentúry pre životné prostredie, 2018, s. 12 a 38.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

72. Dezertifikácia je forma degradácie pôdy v suchých oblastiach. Pre EÚ predstavuje rastúcu hrozbu s významným vplyvom na pôdu. Zo scenárov budúcich zmien klímy vyplýva rastúca zraniteľnosť EÚ voči dezertifikácii v tomto storočí, vyššie teploty a suchá a menší úhrn zrážok v južných častiach Európy. Jej účinky budú obzvlášť vážne v južnom Portugalsku, vo veľkej časti Španielska, v južnom Taliansku, juhovýchodnom Grécku, na Cypre a na bulharskom a rumunskom pobreží (pozri ***body 1 až 24***).

73. Zistili sme, že riziko dezertifikácie v EÚ sa neriešilo účinne a efektívne. Zatiaľ čo dezertifikácia a degradácia pôdy sú súčasnými a rastúcimi hrozbami v EÚ, Komisia nemá jasný obraz o týchto výzvach a o krokoch prijatých na boj proti dezertifikácii.

74. Zistili sme, že v rámci EÚ neexistuje dohodnutá metodika na posudzovanie dezertifikácie a degradácie pôdy. Napriek tomu, že Komisia a členské štáty zbierajú údaje o rôznych faktoroch, ktoré majú vplyv na dezertifikáciu a degradáciu pôdy, Komisia ich neanalyzuje, aby dospela k presvedčivému hodnoteniu týkajúcemu sa dezertifikácie a degradácie pôdy v EÚ (pozri ***body 28 až 40***).

Odporúčanie 1 – Porozumenie degradácii pôdy a dezertifikácii v EÚ

Komisia by v spolupráci s členskými štátmi mala:

a) stanoviť metodiku a príslušné ukazovatele, počnúc tromi ukazovateľmi UNCCD, na posúdenie rozsahu dezertifikácie a degradácie pôdy v EÚ;

Cieľový dátum vykonania: 31. decembra 2020

b) na základe dohodnutej metodiky porovnávať a analyzovať príslušné údaje o dezertifikácii a degradácii pôdy, z ktorých sa už mnohé zbierajú, a pravidelne ich prezentovať jasným a používateľsky ústretovým spôsobom pre verejné použitie, pokiaľ možno vo forme interaktívnych máp pre užívateľov v EÚ.

Cieľový dátum vykonania: 31. decembra 2021

75. Opatreniam EÚ na boj proti dezertifikácii chýba súdržnosť. EÚ nemá právne predpisy, ktoré by sa osobitne vzťahovali na dezertifikáciu. Napriek tomu, že iné životne dôležité environmentálne zdroje, ako je voda a ovzdušie, sú upravené v rôznych smerniciach a nariadeniach EÚ, o pôde žiadne podobné integrované právne predpisy EÚ neexistujú.

76. Na úrovni EÚ neexistuje stratégia pre dezertifikáciu a degradáciu pôdy. Namiesto toho existuje celý rad stratégií, akčných plánov a výdavkových programov na úrovni EÚ, ako je napríklad spoločná poľnohospodárska politika alebo stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy, ktoré sú dôležité v boji proti dezertifikácii, ale ktoré sa na ňu nezameriavajú. Riešenie dezertifikácie a degradácie pôdy nie je v praxi dobre koordinované (pozri ***body 41 až 56).***

Odporúčanie 2 – Posúdenie potreby zlepšiť právny rámec EÚ týkajúci sa pôdy

Komisia by mala posúdiť vhodnosť súčasného právneho rámca na udržateľné využívanie pôdy v celej EÚ vrátane riešenia dezertifikácie a degradácie pôdy.

Cieľový dátum vykonania: 30. júna 2021

77. Zistili sme, že projekty EÚ môžu mať na dezertifikáciu pozitívny vplyv. Projekty EÚ súvisiace s dezertifikáciou sa realizujú v rôznych oblastiach politiky EÚ, najmä v oblasti rozvoja vidieka, ale aj v oblasti životného prostredia a klímy, výskumu alebo regionálnej politiky. Existujú však určité obavy, pokiaľ ide o ich dlhodobú udržateľnosť. Členské štáty využívali analýzy nákladov a prínosov v obmedzenej miere a neposudzovali vplyv projektov financovaných EÚ na dezertifikáciu, pretože dezertifikácia nebola ich primárnym cieľom (pozri ***body 57 až 66***).

78. Komisia neposúdila pokrok pri plnení záväzku usilovať o dosiahnutie neutrality znehodnocovania pôdy do roku 2030. Nevykonalo sa posúdenie degradácie pôdy na úrovni EÚ. Komisia neposkytla členským štátom praktické usmernenie k tomu, ako dosiahnuť neutralitu degradácie pôdy. V EÚ zatiaľ neexistuje jasná spoločná predstava o tom, ako do roku 2030 dosiahnuť neutralitu degradácie pôdy (pozri ***body 67 až 71***).

Odporúčanie 3 – Dosiahnutie neutrality degradácie pôdy v EÚ do roku 2030

Komisia by mala:

a) podrobne opísať, ako sa do roku 2030 dosiahne záväzok EÚ týkajúce sa neutrality degradácie pôdy a pravidelne podávať správy o pokroku;

Cieľový dátum vykonania: 31. decembra 2020

b) poskytovať členským štátom pokyny k praktickým aspektom ochrany pôdy a dosahovania neutrality degradácie pôdy v EÚ vrátane šírenia osvedčených postupov;

Cieľový dátum vykonania: 31. decembra 2020

c) na požiadanie poskytnúť členským štátom technickú podporu, aby vypracovali národné akčné plány na dosiahnutie neutrality degradácie pôdy do roku 2030, vrátane stanovenia cielených opatrení, jasných čiastkových cieľov a plánu priebežného podávania správ na úrovni členských štátov.

Cieľový dátum vykonávania: 31. decembra 2022

Túto správu prijala komora I, ktorej predsedá Nikolaos A. Milionis, člen Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí dňa 14. novembra 2018.

Za Dvor audítorov

Klaus-Heiner LEHNE

predseda

PRÍLOHA I

Mapovanie oblastí ohrozených dezertifikáciou vo vybraných členských štátoch

Kontrolované členské štáty vypracovali mapy rizika dezertifikácie. Tieto mapy sa však pravidelne neaktualizovali a nemožno ich medzi sebou porovnávať, pretože sú v nich použité rôzne ukazovatele a farebné označenie. V dôsledku toho nepodávajú komplexný obraz o dezertifikácii na úrovni EÚ.

Cyprus

Citlivosť na dezertifikáciu na Cypre bola posúdená na základe vymedzenia projektu MEDALUS, pokiaľ ide o environmentálne citlivé oblasti[84]. Záverom tohto posúdenia je, že očakávané zníženie úhrnu zrážok a nárast teploty vzduchu sprevádzané zvýšením indexu sucha budú mať za následok zvýšenie zraniteľnosti celého cyperského ostrova voči dezertifikácii.

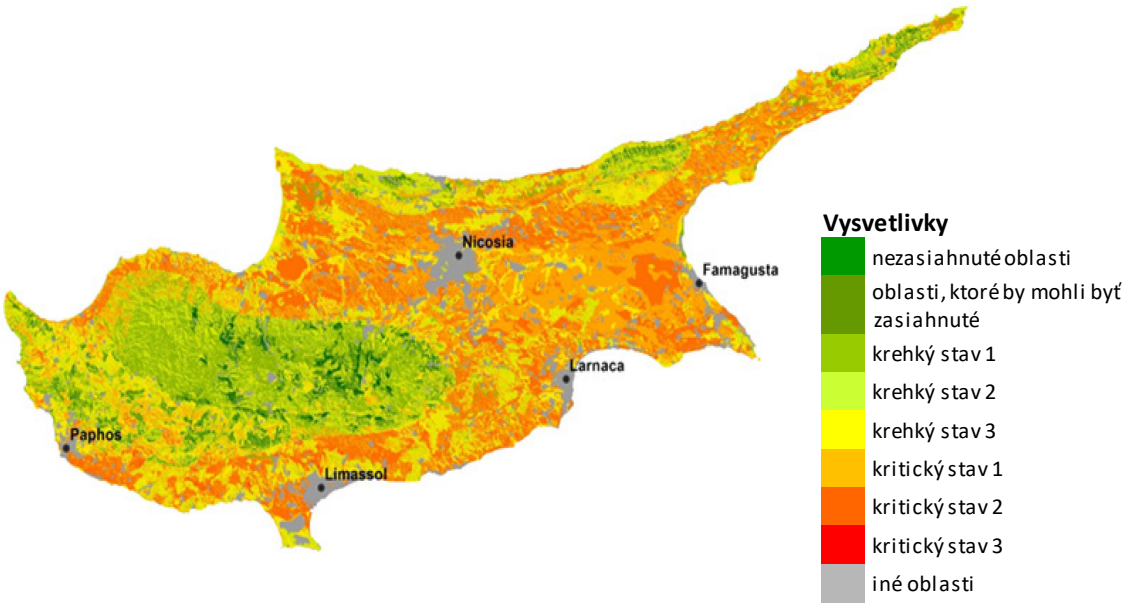

Zdroj: Ministerstvo pôdohospodárstva, rozvoja vidieka a životného prostredia, *Climate Change Risk Assessment, Land Desertification* (Posúdenie rizika zmeny klímy, dezertifikácia krajiny), 2016, s. 24.

---

[84] Model MEDALUS *(Mediterranean Desertification and Land Use)* bol z veľkej časti odskúšaný v stredomorských krajinách a je bežne používaný ako nástroj na zistenie najohrozenejších oblastí, pokiaľ ide o degradáciu pôdy.

Portugalsko

Viac ako 5,5 miliónov hektárov kontinentálnej časti Portugalska (viac ako 50 % celkovej rozlohy portugalskej pevniny) je ohrozených rizikom dezertifikácie[85]. Mapa zraniteľnosti voči dezertifikácii v portugalskom národnom akčnom pláne z roku 2014 potvrdzuje, že Portugalsko je vo veľkej miere postihnuté dezertifikáciou, keď viac ako 30 % jeho územia má „veľmi vysokú“ alebo „vysokú“ zraniteľnosť voči dezertifikácii.

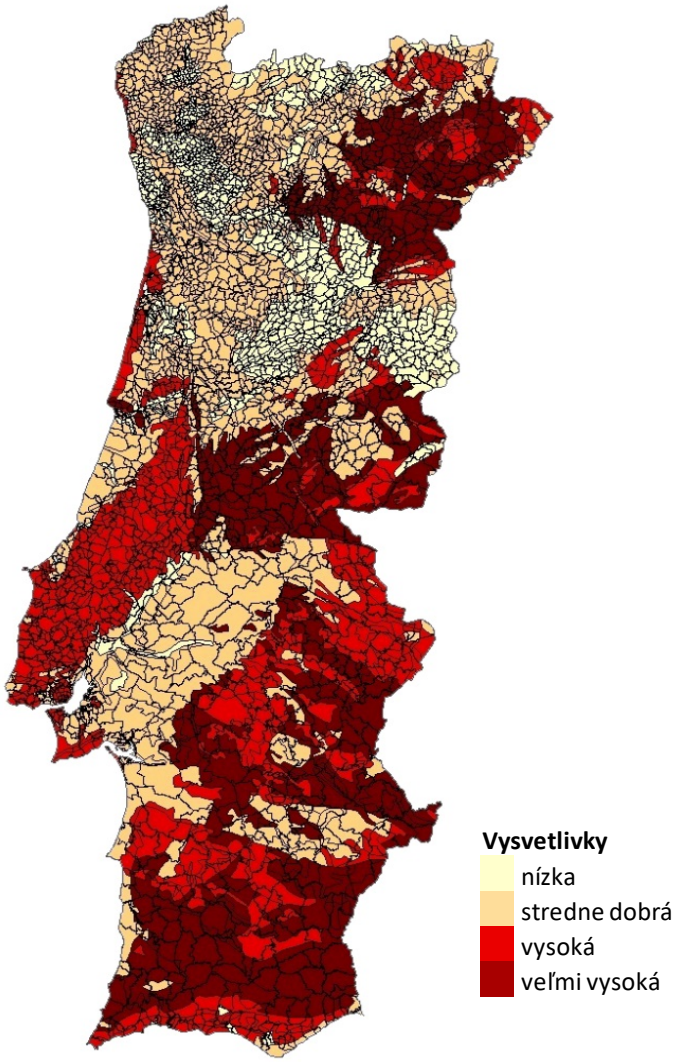

Zdroj: Inštitút rozvoja vidieka a hydrauliky, národná agronomická stanica, projekt DISMED, 2003 pre Lúcio do Rosário, *Desertification Indicators for the Continental Portugal* (Ukazovatele dezertifikácie pre kontinentálne Portugalsko), 2004; a Územné generálne riaditeľstvo, Úradná administratívna mapa Portugalska, 2016.

---

[85] Sanjuan, M. E., del Barrio, G., Ruiz, A., Puigdefabregas, J., projekt DesertWatch, 2011.

Španielsko

Podľa španielskeho NAP pre UNCCD z roku 2008 je rizikom dezertifikácie ohrozených približne 74 % Španielska, pričom 18 % je na úrovni „vysokého“ alebo „veľmi vysokého“ a 19 % na úrovni „stredného“ rizika. Situácia sa týka najmä regiónov Murcia, Valencia a Kanárske ostrovy, kde je riziko dezertifikácie buď “vysoké“ alebo „veľmi vysoké“ na viac ako 90 % územia.

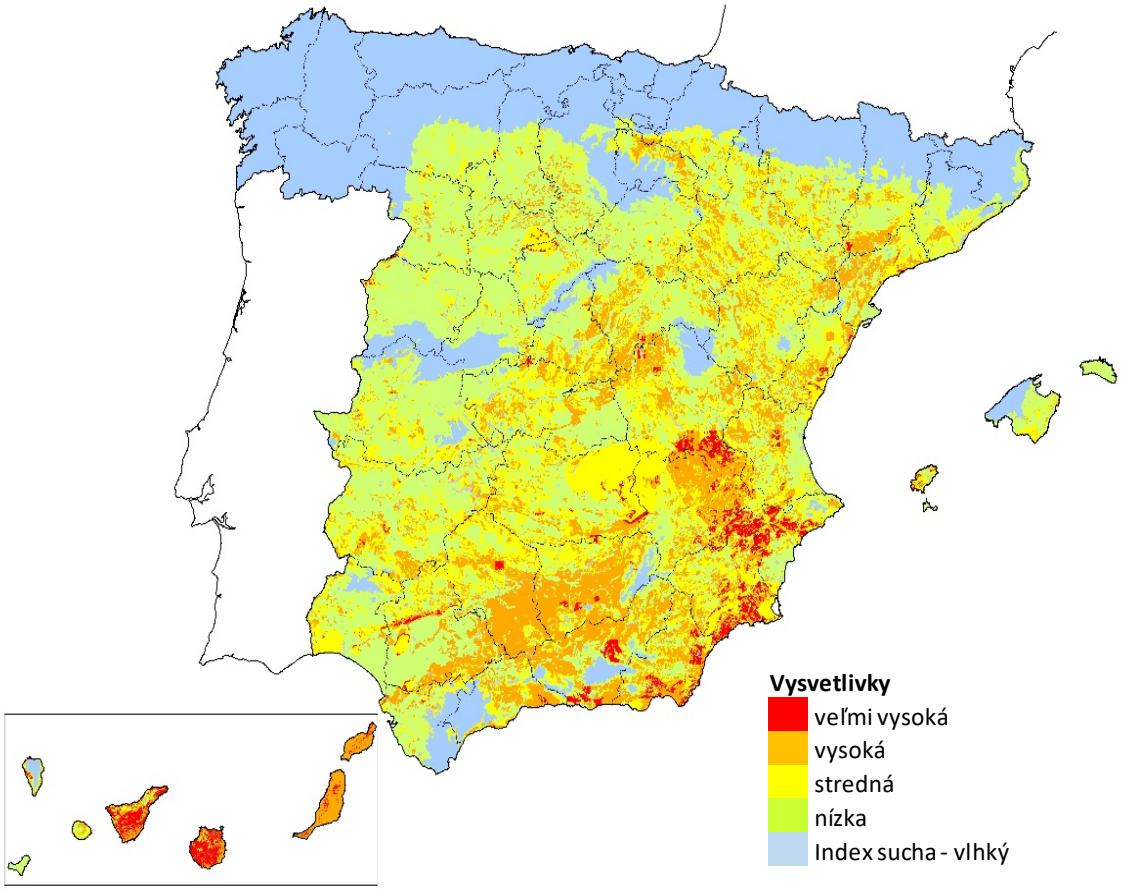

Zdroj: Ministerstvo pôdohospodárstva, rybné hospodárstvo a potravinárstvo, národný akčný program na boj proti dezertifikácii, 2008, s. 137.

Taliansko

Citlivosť na dezertifikáciu v Taliansku bola posúdená na základe vymedzenia projektu MEDALUS, pokiaľ ide o environmentálne citlivé oblasti. Záverom tohto posúdenia v roku 2008 bolo, že 10 % územia Talianska má vysokú citlivosť na dezertifikáciu a 49 % má priemernú citlivosť. Konkrétne 70 % plochy Sicílie vykazuje strednú alebo vysokú úroveň environmentálnej zraniteľnosti. Výrazne ovplyvnené sú však aj iné oblasti, najmä v juhovýchodnom Taliansku a na Sardínii.

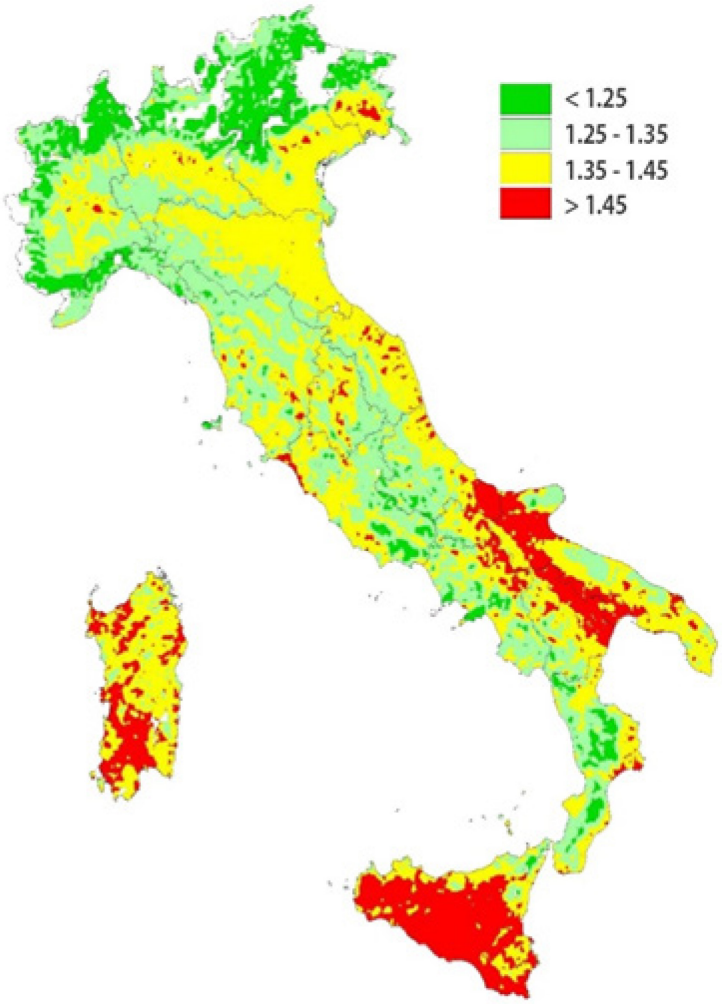

Zdroj: Perini, L. a kol., *Desertification in Italy* (Dezertifikácia v Taliansku), 2008, na základe údajov z roku 2000.

Rumunsko

Rumunské orgány vo svojom šiestom národnom oznámení o zmene klímy a v prvej dvojročnej správe (december 2013) odhadli, že plocha ovplyvnená dezertifikáciou, charakterizovaná suchým, polosuchým alebo subhumídno-suchým podnebím, je približne 30 % celkovej rozlohy Rumunska a ide predovšetkým o oblasť Dobrogea, Moldavsko, južnú časť rumunskej nížiny a západnú nížinu.

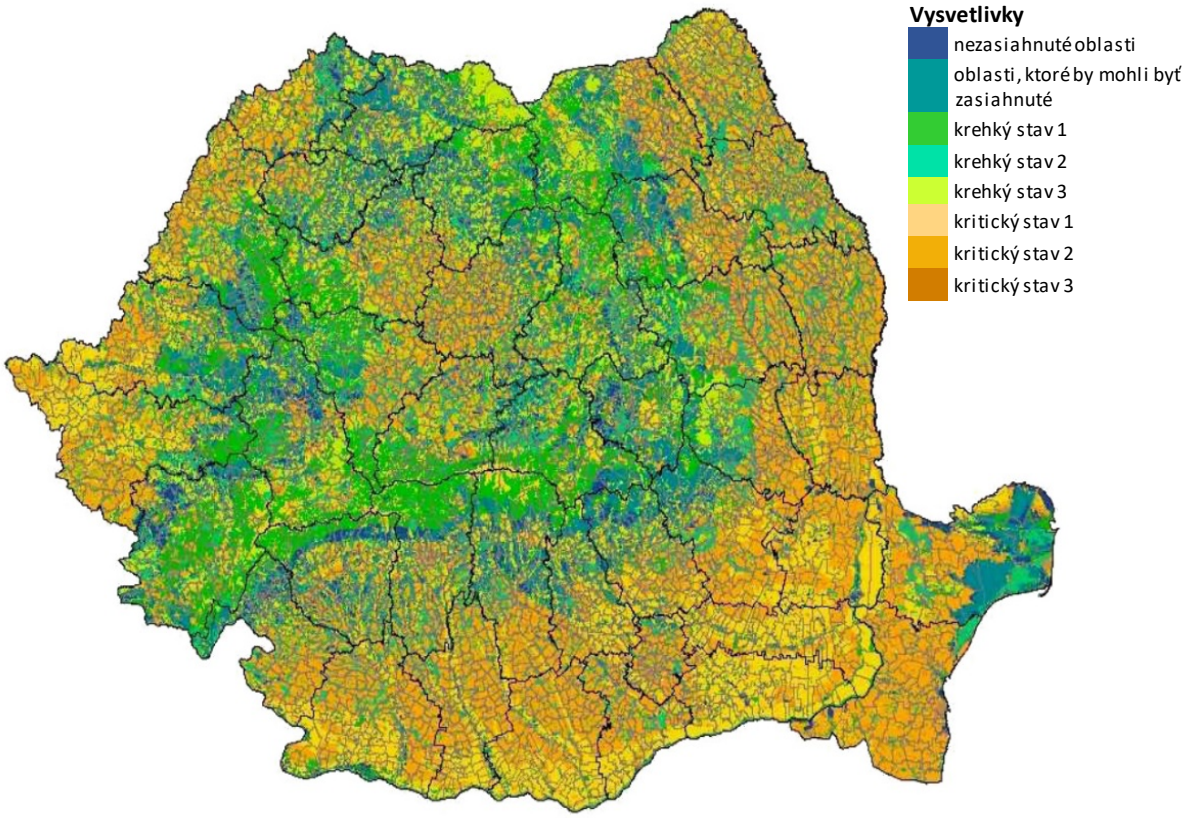

Zdroj: Národný inštitút pre výskum a vývoj pre ochranu pôdy, agrochémiu a ochranu životného prostredia, sektorálny program ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, 2007.

PRÍLOHA II

Dodatočné údaje týkajúce sa dezertifikácie monitorované Komisiou

- Erózia pôdy: v správe o vykonávaní tematickej stratégie na ochranu pôdy z roku 2012[86] sa odhaduje, že erózii podlieha 22 % európskeho územia. Riziko erózie pôdy je i naďalej vysoké v regiónoch Stredozemného mora. V týchto regiónoch, ktoré tvoria 11 % celkovej rozlohy EÚ, dochádza takmer k 70 % celkovej strate pôdy v EÚ[87]. Tempo straty pôdy sa v Európe v posledných desiatich rokoch znižuje v priemere o 9,5 % a v prípade ornej pôdy o 20 %[88]. Údaje o erózii pôdy sú založené na informáciách z programov Copernicus, CORINE, LUCAS a z iných zdrojov EÚ.

- Sucho: Európske stredisko pre monitorovanie sucha uverejňuje informácie relevantné z hľadiska sucha, ako sú mapy ukazovateľov získaných t rôznych zdrojov údajov (napr. meranie zrážok, satelitné merania a modely obsahu vlhkosti v pôde). Z údajov vyplýva, že sa v posledných desaťročiach zvýšila frekvencia sucha a dĺžka sucha v suchých oblastiach v EÚ.

- Monitorovanie vody: Monitorovanie povrchových vôd, ktoré vykonáva JRC, ukazuje trendy v oblasti pokrytej povrchovou vodou (napr. nové priehrady), ale neukazuje žiadne informácie o množstve dostupnej vody alebo o tom, ako riešiť potreby vody. Výsledky tohto monitorovania naznačujú, že v posledných rokoch došlo v EÚ k nárastu povrchových vôd v suchých oblastiach (napr. v Španielsku, na Cypre, v Portugalsku). Monitorovanie podzemných vôd je v EÚ takisto povinné od roku 2006.

- Lesné požiare: lesné požiare sú monitorované Európskym informačným systémom o lesných požiaroch, ktorý zahŕňa 40 krajín v Európe, severnej Afrike a na Blízkom východe. Hoci neexistuje jasný vzťah medzi dezertifikáciou a požiarmi, Komisia sa domnieva, že zmena klímy zvyšuje intenzitu lesných požiarov a dĺžku obdobia požiarov v EÚ. V dôsledku toho sa zvýšilo riziko dezertifikácie.

---

[86] COM(2012) 46 final, 13. februára 2012, Vykonávanie tematickej stratégie na ochranu pôdy a prebiehajúce činnosti.

[87] Prezentácia JRC (Panagos, P.) na seminári GR AGRI „Identifikácia výziev týkajúcich sa erózie pôdy a poľnohospodárstva“, 2018.

[88] https://esdac.jrc.ec.europa.eu/content/soil-erosion-water-rusle2015

PRÍLOHA III

Zhrnutie projektov relevantných z hľadiska dezertifikácie, ktoré boli kontrolované počas auditu

Typ projektu	Zdroj spolufinancovania EÚ	Počet projektov vo vzorke	Počet dokončených projektov	Členské štáty	Hodnotenie EDA týkajúce sa potenciálneho vplyvu na boj proti dezertifikácii
Investície do zavlažovania	EPFRV	9	6	Všetky kontrolované členské štáty	Zmiešané
	EFRR	1	1		
Opatrenia v oblasti lesného hospodárstva	EPFRV	4	4	Taliansko, Cyprus, Portugalsko	Pozitívny, vzhľadom na to, že vegetačná pokrývka je prispôsobená klimatickým podmienkam
Rekonštrukcia kamenných múrov alebo hrádzí	EPFRV	3	3	Španielsko, Taliansko	Pozitívne – zabraňuje erózii pôdy
Používanie lepšie prispôsobených rastlín	LIFE/ LIFE oblasť klímy	2	0	Španielsko, Portugalsko	Nedokončené projekty
Výskum techník na riešenie dezertifikácie	7. RP	2	1	Cyprus, Portugalsko	Pozitívne, vzhľadom na to, že sa šíria výsledky výskumu
	EFRR	1	1	Španielsko	
Striedanie plodín	EPFRV	1	0	Cyprus	Nedokončené projekty
Obnova pôdy po lesných požiaroch	FSEÚ	1	0	Cyprus	Nedokončené projekty
Stabilizácia svahov, zvýšené	EFRR	1	1	Taliansko	Pozitívne – zabraňuje

pokrytie rastlinami a pokrytie pôdy					dezertifikácii a erózii pôdy
	Spolu	**25**	**17**		

ODPOVEDE KOMISIE NA OSOBITNÚ SPRÁVU EURÓPSKEHO DVORA AUDÍTOROV

„BOJ PROTI DEZERTIFIKÁCII V EÚ: ZVLÁDNUTIE RASTÚCEJ HROZBY SI VYŽADUJE VIAC OPATRENÍ“

ZHRNUTIE

I. Dezertifikácia a degradácia pôdy predstavujú v skutku narastajúcu hrozbu na celosvetovej a európskej úrovni, ako sa zdôrazňuje v Globálnom výhľade UNCCD (Dohovor OSN o boji proti dezertifikácii) o pôde[1], v správe IPBES (Medzivládna vedecko-politická platforma pre biodiverzitu a ekosystémové služby) o hodnotení degradácie a obnove pôdy[2] a v 3. Svetovom atlase dezertifikácie[3]. Hoci je vymedzenie pojmu dezertifikácia zakotvené v rozsahu pôsobnosti UNCCD, na európskej úrovni stále neexistuje jednotné a spoločne dohodnuté vymedzenie pojmu degradácia pôdy a neutralita degradácie pôdy. To treba mať na pamäti pri odvolávaní sa na koncepciu neutrality degradácie pôdy (Land Degradation Neutrality – LDN) a na súvisiace vykonávacie opatrenia.

III. Komisia súhlasí s tým, že dezertifikácia a degradácia pôdy predstavujú aktuálnu a narastajúcu hrozbu v EÚ. Hoci degradácia pôdy postihuje všetky krajiny EÚ, riziko dezertifikácie rastie najmä v južnej Európe a v oblastiach hraničiacich s Čiernym morom v Bulharsku a Rumunsku.

Dňa 22. septembra 2006 Komisia navrhla smernicu, ktorou sa ustanovuje rámec pre ochranu pôdy a ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2004/35/ES [KOM(2006) 232 v konečnom znení]. V roku 2014 musela byť stiahnutá z dôvodu chýbajúcej kvalifikovanej väčšiny v Rade. V dôsledku toho neexistuje na úrovni EÚ žiadny iný právny predpis s komplexným prístupom v tejto oblasti.

Komisia napriek tomu v tejto oblasti pracuje na rôznych úrovniach (pozri bod 44) a v roku 2015 Komisia zriadila skupinu expertov EÚ na vykonávanie ustanovení o ochrane pôdy 7. environmentálneho akčného programu EÚ (rozhodnutie č. 1386/2013/EÚ). Okrem toho sa týmto aspektom zaoberajú aj rôzne programy financovania EÚ.

IV. Komisia zhromaždila údaje na posúdenie dezertifikácie v EÚ pri príprave svojho návrhu rámcovej smernice o pôde [KOM(2006) 232]. Z dôvodu chýbajúceho osobitného právneho rámca neexistuje právna povinnosť naďalej zhromažďovať informácie o dezertifikácii na úrovni EÚ.

Napriek tomu sa zaviedli politiky Komisie, ktorými sa podporujú činnosti členských štátov v rôznych aspektoch (predovšetkým v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky) na riešenie tohto problému jednotlivo, a nie pod záštitou integrovanej politiky EÚ.

V. Cieľom Komisie bolo vytvoriť celkovú stratégiu na boj proti dezertifikácii ako súčasť tematickej stratégie EÚ a návrhu rámcovej smernice o pôde.

Po stiahnutí návrhu rámcovej smernice o pôde Komisia vynaložila maximálne úsilie na riešenie tejto záležitosti podľa zavedeného právneho rámca, prostredníctvom vykonávania tematickej stratégie EÚ týkajúcej sa pôdy [KOM(2006) 232] a integrácie ochrany pôdy do iných politík a programov EÚ (napr. spoločná poľnohospodárska politika, politika súdržnosti a regionálna politika, stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy, rámcová smernica o vode, Program pre životné prostredie a ochranu klímy a výskumné programy).

Programy financovania EÚ plánované v ďalšom programovom období 2021 – 2027 majú prevažne rovnaké ciele ako tie, ktoré sú zavedené v súčasnosti, a preto budú naďalej prispievať k riešeniu dezertifikácie a degradácie pôdy.

---

1 https://knowledge.unccd.int/glo

2 https://www.ipbes.net/assessment-reports/ldr

3 https://wad.jrc.ec.europa.eu/

Rôzne iniciatívy členských štátov podporované rôznymi programami financovania EÚ sa zameriavajú na čo najlepšie riešenie dezertifikácie v rámci súčasného právneho rámca.

VI. V rámci fondu pre rozvoj vidieka sa stanovujú podmienky oprávnenosti, ktoré musia spĺňať projekty a investície (napr. zavlažovanie, zalesňovanie), a to vrátane podmienok zameraných na zabezpečenie udržateľného charakteru projektov.

VII. Komisia navrhla členským štátom (v pracovnej skupine Rady pre medzinárodné otázky životného prostredia týkajúce sa dezertifikácie a skupine expertov EÚ pre pôdu) uľahčiť výmeny a koordináciu v EÚ v oblasti cieľa neutrality degradácie pôdy. Štúdiou, ktorú Komisia začala, sa budú ďalej tieto snahy Komisie podporovať.

VIII. Komisia prijíma odporúčania.

Pokiaľ ide o odporúčanie o lepšom pochopení degradácie pôdy a dezertifikácie v EÚ, dohoda o spoločnej metodike bude podliehať rozhodnutiu členských štátov. Zhromažďovanie a prezentácia údajov v interaktívnom nástroji bude takisto podliehať prideleniu primeraných zdrojov Komisii.

Pokiaľ ide o odporúčanie posúdiť potrebu posilnenia právneho rámca EÚ, Komisia s podporou skupiny expertov EÚ pre pôdu sa bude ďalej zamýšľať nad tým, ako by sa mohli riešiť otázky kvality pôdy na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni. Úvaha sa nebude obmedzovať len na posilnenie právneho rámca EÚ v oblasti pôdy, ale bude sa zameriavať aj na hľadanie najvhodnejších opatrení na boj proti dezertifikácii a degradácii pôdy v EÚ.

Komisia takisto prijíma odporúčanie týkajúce sa dosiahnutia cieľa v oblasti neutrality degradácie pôdy do roku 2030.

ÚVOD

Rámček 1 – Kľúčové termíny

Pre pojem sucho existuje niekoľko vymedzení.

3.

Prvá zarážka: Najnovšie príklady z Pyrenejského polostrova potvrdzujú, že jednou z hlavných príčin veľkých požiarov je opustenie pôdy a nedostatočné riadne obhospodarovanie pôdy. Po požiaroch môže erózia a degradácia pôdy spustiť proces dezertifikácie.

Dezertifikáciu môže spôsobiť aj nedostatočné riadne obhospodarovanie pôdy a vegetácie, ktorá sa v dôsledku nahromadenej a nekontrolovanej biomasy spaľuje a otvára cestu k erózii, degradácii pôdy a dezertifikácii[4]**.** Na druhej strane môžu ľudské aktivity, ako napríklad správne zalesňovanie a obhospodarovanie pôdy, dezertifikáciu obmedziť, a dokonca ju zvrátiť.

Druhá zarážka: V správe Európskej environmentálnej agentúry o problémoch s vodnými zdrojmi v južnej Európe[5] je dobre opísaný začarovaný kruh dezertifikácie: „*dezertifikácia môže spôsobiť zníženie infiltrácie do pôdy, a tým aj väčší povrchový tok so zodpovedajúcim nárastom maximálneho uvoľňovania povodní. Dezertifikácia spôsobuje aj zmeny vegetačnej pokrývky, ktorá v súčasnosti prechádza rýchlymi zmenami v dôsledku odlesňovania, či už na účely poskytovania paliva, alebo získania ďalšej ornej pôdy. Novú vegetačnú pokrývku, ak existuje, tvoria buď plodiny, alebo chudobná vegetácia. Pôda je nechránená a erózia spôsobená rastúcim povrchovým tokom na terén sa stáva ešte závažnejšou, a tak sa začína špirálovitý proces*“.

---

4 Álvarez-Martínez, J., Gómez-Villar, A., Lasanta, T., 2016. Použitie pasúcich sa kôz na obnovu pastvín napadnutých kríkmi a zabránenie dezertifikácii: predbežná prípadová štúdia v španielskom Kantaberskom pohorí. (The use of goats grazing to restore pastures invaded by shrubs and avoid desertification: a preliminary case study in the Spanish Cantabrian Mountains.) Degrad. pôdy (Land Degrad.) Dev. 27, 3 – 13.

5 https://www.eea.europa.eu/publications/92-9167-056-1/page012.html

4.

Druhá zarážka: Obnova pôdy sa často uskutočňuje vytvorením vhodnej pokrývky zelene/stromov (nie naopak).

9. Okrem toho sa podľa správy Medzivládneho panelu o zmene klímy očakáva aj zvýšenie rizík súvisiacich so suchami a deficitmi zrážok, aj keď s nižšou mierou spoľahlivosti.

21.

Prvá a druhá zarážka: Jedným z cieľov SPP je zabezpečiť udržateľný rozvoj poľnohospodárstva. Niektoré nástroje v rámci SPP majú potenciál riešiť možný negatívny vplyv (zvrátiť ho alebo mu predchádzať) určitých poľnohospodárskych postupov a metód na stav prírodných zdrojov vrátane pôdy. Existujú povinné opatrenia (krížové plnenie a ekologizácia), ktoré zahŕňajú postupy zamerané na predchádzanie poškodzovaniu pôdy a zabezpečenie jej ochrany. To sa môže skombinovať s dobrovoľnými opatreniami týkajúcimi sa opatrení na rozvoj vidieka, ktorými sa podporujú poľnohospodárske postupy používané na zlepšenie stavu prírodných zdrojov vrátane pôdy. Keďže členské štáty majú pri výbere opatrení veľkú flexibilitu, úroveň ambícií takýchto opatrení sa môže líšiť. Táto skutočnosť bola podrobne analyzovaná v „Súpise a hodnotení nástrojov politiky v oblasti ochrany pôdy v členských štátoch EÚ“[6].

Okrem toho ustanovenia o rozvoji vidieka [v rámci Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) – súčasť štrukturálnych a investičných fondov EÚ] obsahujú záruky na podporované investície (vrátane tých, ktoré sa týkajú zavlažovania), ktorých cieľom je zabrániť možným tlakom zo strany týchto investícií na prírodné zdroje.

V programovom období 2014 – 2020 vyčlenili členské štáty na tento tematický cieľ viac ako 20 % z EPFRV (viac ako 20 miliárd EUR), čo je len jeden z niekoľkých cieľov, v rámci ktorých možno riešiť dezertifikáciu a degradáciu pôdy.

22. Hoci presné údaje o úrovni podpory SPP používanej na dezertifikáciu nie sú k dispozícii, štruktúra politiky poskytuje v tomto smere určitý náznak. Uskutočňuje sa to prepojením priamych platieb s dodržiavaním dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu vrátane požiadaviek na ochranu pôdy a vyčlenením značných finančných prostriedkov na rozvoj vidieka zo strany členských štátov na prioritu 4 zameranú na hospodárenie s vodou, obhospodarovanie pôdy a riadenie biodiverzity (44 % finančných prostriedkov je vyčlenených na túto prioritu ako celok). Údaje týkajúce sa Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a Kohézneho fondu sa uvádzajú pre všetky riziká spolu. Komisia s cieľom zlepšiť zozbierané informácie navrhla podrobnejšie rozčlenenie rozpočtových prostriedkov na adaptáciu na zmenu klímy pre ďalší viacročný finančný rámec na roky 2021 – 2027 vrátane údajov o rozpočtových prostriedkoch z EFRR a Kohézneho fondu vyčlenených na povodne, požiare a iné riziká súvisiace s klímou (napr. búrky a sucho).

ROZSAH AUDITU A AUDÍTORSKÝ PRÍSTUP

27. Na úrovni EÚ sa od roku 2000 do roku 2012 priemerná plocha pôdy zabratá na rozvoj odhadovala na 926 km^2 ročne, čo presahuje cieľ, ktorým je dosiahnuť stav, kedy nedôjde k žiadnemu „čistému záberu pôdy“, stanovený v pláne efektívneho využívania zdrojov a 7. environmentálnom akčnom programe (EAP) (zdroj: Európska environmentálna agentúra: Správa o environmentálnych ukazovateľoch, 2017).

[6] http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/Soil_inventory_report.pdf

PRIPOMIENKY

28. Komisia zhromaždila údaje na posúdenie dezertifikácie v EÚ pri príprave svojho návrhu rámcovej smernice o pôde [KOM(2006) 232].

V tejto súvislosti možno skonštatovať, že Komisia už primerane využila dostupné údaje o dezertifikácii a degradácii pôdy.

Avšak z dôvodu chýbajúcich právnych predpisov EÚ o pôde neexistuje žiadna povinnosť zhromažďovať alebo aktualizovať údaje a monitorovať dezertifikáciu a degradáciu pôdy na úrovni EÚ.

32. Na úrovni EÚ poskytujú údaje z prieskumu LUCAS (štatistické zisťovanie využívania pôdy/krajinnej pokrývky) každé tri roky podrobné informácie o využívaní pôdy a krajinnej pokrývke na 270 000 miestach v celej Európe, ktoré sú užitočné na kalibráciu alebo validáciu satelitných snímok.

Komisia v súčasnosti analyzuje údaje z prieskumu LUCAS o organickom uhlíku v pôde, pričom porovnáva údaje z prieskumu LUCAS z roku 2015 s predchádzajúcimi súbormi údajov (LUCAS 2009 + 2012). Táto analýza poskytne viac informácií o trendoch organického uhlíka v pôde, najmä pokiaľ ide o ornú pôdu a pastviny.

33. Závery vyplývajúce z nástroja CORINE (koordinácia informácií o životnom prostredí) potvrdzuje prieskum LUCAS. Prieskum LUCAS poskytuje aj dôležité informácie o krajinnej pokrývke a o zmenách využívania pôdy v Európe, ktoré každé tri roky uverejňuje Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre štatistiku (GR ESTAT). Referenčná tabuľka v poznámke pod čiarou č. 53 (Kontextové ukazovatele SPP na roky 2014 – 2020, aktualizácia 2017), sa týka údajov z roku 2012; v roku 2015 podľa prieskumu LUCAS poľnohospodárska pôda a lesy spolu pokrývajú 88 % pôdy v EÚ[7].

34. Pri posudzovaní rozsahu dezertifikácie a degradácie pôdy sú takisto užitočné niektoré údaje zozbierané na úrovni EÚ (najmä o zmenách krajinnej pokrývky a o pôde) na iné účely (napr. agroenvironmentálne ukazovatele, správa o stave pôdy EÚ, správa EEA o stave životného prostredia), ale na úrovni EÚ neexistuje žiadna právna povinnosť.

Komisia spracúva údaje o pôde z prieskumu LUCAS, ktoré sú zozbierané v teréne, s cieľom poskytnúť ukazovatele rizika erózie pôdy, straty organického uhlíka v pôde atď. Súbor ukazovateľov cieľa trvalo udržateľného rozvoja EÚ v súčasnosti zahŕňa ukazovateľ odhadovanej erózie pôdy vodou; ostatné ukazovatele týkajúce sa pôdy sa budú brať do úvahy pri každoročnom preskúmaní súboru Komisiou.

S odkazom na prílohu II je neoddeliteľnou súčasťou ekologického poľnohospodárstva rešpektovanie životného prostredia. Ekologické poľnohospodárstvo je spôsob výroby potravín, ktorý spája najlepšie environmentálne postupy, vysokú úroveň biodiverzity a ochranu prírodných zdrojov vrátane pôdy[8]. Celková ekologická plocha v EÚ-28 (t. j. plne konvertovaná plocha a plocha, ktorá je predmetom konverzie) dosiahla v roku 2016 takmer 12 miliónov ha a predstavovala 6,7 % z celkovej využívanej poľnohospodárskej pôdy. Podiel využívanej poľnohospodárskej pôdy venovaný ekologickej výrobe sa rýchlo zvyšuje. V období rokov 2010 – 2016 sa ekologická plocha v EÚ-28 zvýšila o 30 % s priemernou ročnou mierou rastu 4,4 % a tento nárast je obzvlášť významný v Bulharsku, Chorvátsku, Francúzsku a na Cypre[9].“

---

7 Tabuľka 1 v Krajinná pokrývka v EÚ.

8 Zdroj: https://ec.europa.eu/agriculture/organic/consumer-trust/environment_en

9 Zdroj: Kontextový ukazovateľ SPP 19 – Plocha s ekologickým poľnohospodárstvom: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators/context/2017/c19_en.pdf

35. Prístup v tretej verzii Svetového atlasu dezertifikácie predstavoval opis faktorov prispievajúcich k degradácii a dezertifikácii pôdy a ich vplyvov namiesto poskytnutia statickej mapy dezertifikácie, čo je dynamický a zložitý proces.

37.

Prvá zarážka: Zber harmonizovaných údajov na úrovni EÚ (údaje z nástrojov LUCAS, CORINE a Copernicus) bol vyvolaný nedostatkom porovnateľných údajov v členských štátoch. Niektoré členské štáty majú veľmi dobrý a podrobný systém monitorovania pôdy, iné však nevykonávajú pravidelný zber údajov o pôde.

38. V dôsledku stiahnutia smernice sa technické aspekty jej ďalšieho vykonávania neriešili. Komisia však podporila výskumné projekty, ktoré prispeli k zlepšeniu metodiky na posúdenie dezertifikácie a degradácie pôdy.

Komisia teraz plánuje navrhnúť koordinačnú a podpornú akciu pre budúci rámcový program pre výskum Horizont Európa. Cieľom by bolo posúdiť a konsolidovať existujúcu základňu dôkazov (nástroje, opatrenia, systémy monitorovania, mapovanie), spojiť všetky zainteresované strany v tejto oblasti, prediskutovať a navrhnúť nákladovo efektívne akcie na obnovu a stratégie v oblasti prevencie a začleniť tieto akcie a odporúčania týkajúce sa opatrení do práce dohovorov UNCCD, a tým dokončiť národné akčné plány na boj proti dezertifikácii, posilniť opatrenia EÚ zamerané na neutralitu degradácie pôdy a presadzovať stratégiu na úrovni EÚ v oblasti dezertifikácie a degradácie pôdy.

39. V záujme dosiahnutia úplne jednotného posúdenia dezertifikácie a degradácie pôdy v celej EÚ Komisia potrebuje, aby sa členské štáty dohodli na spoločnej metodike zostavovania dostupných ukazovateľov.

40. Komisia zbiera príslušné údaje na monitorovanie dezertifikácie, či už ide o ukazovatele krajinnej pokrývky/využívania pôdy, vlhkosti pôdy, vegetácie/biomasy získavané zo satelitných údajov (Copernicus) a údaje o pôde zhromaždené prostredníctvom prieskumu LUCAS a národných programov. Tieto údaje sú už zahrnuté do ukazovateľov na úrovni EÚ (agroenvironmentálne ukazovatele, ukazovatele cieľov trvalo udržateľného rozvoja atď.). Komisia uverejnila v roku 2018 Svetový atlas dezertifikácie na základe zhromaždených údajov na úrovni EÚ a na celosvetovej úrovni.

43. Dokonca aj v prípade, že neexistujú integrované právne predpisy EÚ týkajúce sa pôdy, môžu členské štáty na dosiahnutie svojich vlastných cieľov v tejto záležitosti využiť dostupné finančné nástroje EÚ (na ktoré odkazuje EDA v tejto správe).

44. Európska komisia pri stiahnutí svojho návrhu rámcovej smernice o pôde vyhlásila, že „zostáva odhodlaná dosiahnuť cieľ ochrany pôdy a preskúma možnosti, ako to najlepšie dosiahnuť. Akúkoľvek ďalšiu iniciatívu však bude musieť zvážiť budúce kolégium“[10].

45. Cieľom tematickej stratégie EÚ týkajúcej sa pôdy je zaoberať sa ochranou pôdy vrátane dezertifikácie a iných foriem degradácie. Avšak z dôvodu chýbajúcich právnych predpisov EÚ v oblasti pôdy sú ochrana pôdy a degradácia pôdy rozptýlené v rôznych nástrojoch, ako sú SPP, stratégia EÚ na adaptáciu na zmenu klímy, ale aj v iných politikách týkajúcich sa životného prostredia (voda, odpad, kvalita ovzdušia, biodiverzita, smernica o priemyselných emisiách, smernica o environmentálnej zodpovednosti atď.).

46. Komisia sa domnieva, že priame platby ako také nie sú obmedzujúcim faktorom na boj proti dezertifikácii (pozri odpoveď Komisie, bod 46, prvá zarážka).

[10] Ú. v. EÚ C 153 z 21. mája 2014 a korigendum v Ú. v. EÚ C 163 z 28. mája 2014.

Prvá zarážka: S odvolaním sa na závery EEA je 90 % priamych platieb oddelených, to znamená, že pre výrobu nepredstavujú žiaden stimul (a teda žiaden stimul pre zintenzívnenie výroby) a možno ich vyplatiť za výhradné zachovanie poľnohospodárskej pôdy v stave vhodnom na pastvu a obrábanie. Členské štáty musia stanoviť minimálne činnosti, ktoré sa majú vykonať na zachovanie pôdy. Z environmentálnych dôvodov môžu byť takéto činnosti v určitých oblastiach dvojročné.

Tvrdenie, že priame platby ako také môžu spôsobiť zintenzívnenie poľnohospodárstva a prispievať k niektorým faktorom súvisiacim s dezertifikáciou pôdy, znamená ignorovanie akéhokoľvek environmentálneho prínosu vyplývajúceho z oddelených priamych platieb (vrátane záruk zavedených požiadavkami na krížové plnenie a „povinnosťami týkajúcimi sa ekologizácie“).

Druhá zarážka: Krížové plnenie vytvára spojitosť medzi platbami SPP, ktoré dostal poľnohospodár, a dodržiavaním určitých environmentálnych pravidiel, najmä v súvislosti s ochranou pôdy. Pokiaľ ide o meranie jeho účinnosti, Komisia prijala odporúčanie EDA v osobitnej správe č. 26/2016 a v rámci posúdenia vplyvu SPP po roku 2020 preskúmala, ako lepšie posúdiť výkonnosť krížového plnenia, predovšetkým ďalším rozvojom jeho súboru ukazovateľov v kontexte návrhu budúcej SPP.

Tretia zarážka: Ekologické priame platby („ekologizácia“) sú zamerané na odmeňovanie prinášania verejného blaha zo strany poľnohospodárov, najmä pokiaľ ide o ochranu pôdy. Veľká časť využívanej poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú požiadavky na ekologizáciu (oblasť ekologického záujmu, ochrana trvalého trávneho porastu a diverzifikácia plodín) poukazuje na potenciál ekologizácie pri širokom riešení problémov. Aj keď je pravda, že v záujme zjednodušenia riadenia systému majú niektorí poľnohospodári výnimku, oblasť, na ktorú sa vzťahujú požiadavky na ekologizáciu, zostáva významná aj v krajinách, kde sú výnimky častejšie.

Štvrtá zarážka: Programovanie rozvoja vidieka môže pomôcť zabezpečiť súdržnosť činností týkajúcich sa obhospodarovania pôdy a krajiny. Vytvorením vlastných stratégií rozvoja vidieka založených na celkových prioritách a cieľoch EÚ a určením ich špecifických potrieb a cieľov môžu členské štáty zaviesť integrovaný prístup pri riešení určeného problému/potreby, ako je kvalita a obhospodarovanie pôdy.

Rámček 3 – Príklad neúčinného opatrenia na riešenie dezertifikácie

Druhý pododsek: Platby, ako navrhuje Rumunsko, sa musia vypočítať na základe straty príjmov a dodatočných nákladov v dôsledku prijatých záväzkov, plus prípadné transakčné náklady. Ak operácia nespĺňa očakávané čerpanie, riadiace orgány môžu navrhnúť úpravu obsahu požiadaviek a súvisiacej prémie.

47. Jeden z navrhovaných osobitných cieľov návrhu Komisie na SPP po roku 2020 výslovne zahŕňa starostlivosť o pôdu. Návrh umožňuje členským štátom na riešenie tohto cieľa použiť v prvom a druhom pilieri SPP celý rad typov intervencií. Okrem toho navrhovaný systém „podmienenosti“ zahŕňa rôzne normy týkajúce sa ochrany a kvality pôdy. V návrhu sa stanovujú nielen ukazovatele výsledkov, ale aj možné ukazovatele vplyvu[11] na ochranu pôdy.

49. Jednou z priorít adaptačnej stratégie EÚ je podporovať činnosť členských štátov, a najmä presadzovať a podporovať rozvoj vnútroštátnych adaptačných stratégií a plánov.

Pri vývoji a vykonávaní svojich adaptačných stratégií a plánov sú hlavnými aktérmi členské štáty. Na dosiahnutie svojich vlastných cieľov v tejto záležitosti môžu využiť dostupné finančné nástroje EÚ (napr. LIFE, H2020, SPP, EFRR atď.). Členské štáty musia ďalej nahlásiť *„[...] informácie*

[11] Navrhované ukazovatele vplyvu zahŕňajú: „zníženie erózie pôdy“ (I.13) a „zvýšenie sekvestrácie uhlíka“ (I.11). Ukazovateľ „zvýšenie sekvestrácie uhlíka“ je formálne priradený k osobitnému cieľu týkajúcemu sa zmeny klímy, a nie k osobitnému cieľu týkajúcemu sa riadenia prírodných zdrojov, pre ochranu a kvalitu pôdy je však napriek tomu veľmi dôležitý.

o svojich vnútroštátnych adaptačných plánoch a stratégiách, v ktorých uvedú svoje vykonané alebo plánované opatrenia na uľahčenie adaptácie na zmenu klímy. […]" podľa článku 15 nariadenia o mechanizme monitorovania emisií skleníkových plynov[12], ktoré čoskoro nahradí nariadenie o správe energetickej únie[13].

51. Kým niektoré projekty zavlažovania boli spolufinancované počas obdobia rokov 2007 – 2013, zavlažovanie (ktoré je v pôsobnosti EPFRV) nebolo prioritou pre EFRR a Kohézny fond v období rokov 2014 – 2020. Na druhej strane sa politikou súdržnosti financuje široká škála opatrení na adaptáciu na zmenu klímy vrátane priehrad, ale aj projekty ekologickej infraštruktúry, ako napríklad obnova lesa.

52. Počas roka 2018 prebiehali výskumné projekty financované v rámci rámcových programov EÚ, a preto si pred akýmkoľvek ďalším krokom vyžadujú dôkladnú analýzu ich výsledkov (pozri odpoveď Komisie na bod 38).

V rámci programu Horizont 2020 Komisia spolupracuje s členskými štátmi na vytvorení európskeho spoločného programu (ESP) pre poľnohospodárske obhospodarovanie pôdy. Tento ESP umožní členským štátom a Európskej komisii využiť minulé projekty a presunúť sa z laboratórneho výskumu do rozsiahleho testovania a praxe. Záujem členských štátov a pridružených krajín je značný. Očakáva sa, že táto veľká finančná investícia (40 miliónov EUR z rozpočtu Európskej únie a 40 miliónov EUR z krajín) bude reagovať na potreby politiky a poskytne príležitosti pracovať na témach, ktoré by sa mali riešiť na vnútroštátnej úrovni, ako napríklad dezertifikácia.

54. V súhrnnom nariadení [nariadenie (EÚ) 2017/2393, ktorým sa mení článok 23 nariadenia o programe rozvoja vidieka] sa zaviedla zmena agrolesníckeho opatrenia, aby sa mohli regenerovať alebo obnoviť existujúce agrolesnícke systémy. Ide o konkrétnu možnosť znižovania procesov dezertifikácie v týchto stredomorských systémoch Dehesa a Montados a zlepšiť ich odolnosť.

55. V kontexte skupiny expertov pre ochranu pôdy zadala Európska komisia štúdiu na mapovanie existujúcich politík EÚ a vnútroštátnych politík súvisiacich s pôdou a rozdielov v analýze, ktorá bola uverejnená v roku 2017 pod názvom *„Aktualizovaný súpis a hodnotenie nástrojov politiky v oblasti ochrany pôdy v členských štátoch EÚ"*[14].

59. Pozri odpoveď Komisie na bod 22.

63. Od programového obdobia 2014 – 2020 EPFRV stanovuje podmienky, ktoré musia spĺňať projekty zavlažovania, aby mohli získať finančné prostriedky. Takéto podmienky majú zabezpečiť udržateľný charakter projektov a súvisiacich investícií. Na základe týchto podmienok je možné podporiť len tie projekty zavlažovania, ktoré sa týkajú oblasti, pre ktorú sú oznámené plány manažmentu povodia, ktoré vedú k úsporám vody a pri ktorých sa v environmentálnej analýze preukazuje, že nedôjde k žiadnemu významnému negatívnemu vplyvu na životné prostredie.

64. Treba pripomenúť, že v prípade projektov obnovy lesa a vytvárania lesa sú členské štáty povinné zabezpečiť, aby pri výbere druhov, odrôd a proveniencie stromov zohľadňovali potrebu odolnosti voči zmene klímy, ako aj hydrologické podmienky.

65. Stratégie členských štátov týkajúce sa rozvoja vidieka založené na analýze SWOT musia obsahovať odôvodnenie vyčlenenia finančných zdrojov na navrhované opatrenia. Tento prístup pri navrhovaní programu rozvoja vidieka znamená potrebu vykonať analýzu nákladov a prínosov na úrovni programov a opatrení, pokiaľ ide o stanovené potreby, ciele a úlohy.

---

12 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0525&from=SK

13 https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/governance-energy-union

14 http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/Soil_inventory_report.pdf

Investičným projektom podporovaným z EPFRV, ktoré môžu mať negatívny vplyv na životné prostredie, musí predchádzať posúdenie vplyvu na životné prostredie. Pri projektoch zavlažovania zameraných na zvýšenie zavlažovanej plochy sa okrem toho vyžaduje analýza vplyvu na životné prostredie, v ktorej sa nepreukážu žiadne významné negatívne účinky. Tieto opatrenia by mali zabrániť potrebe nápravných opatrení.

66. V politike rozvoja vidieka na roky 2014 – 2020 sa stanovuje osobitná oblasť záujmu na zlepšenie obhospodarovania poľnohospodárskej a lesníckej pôdy a/alebo prevenciu erózie pôdy (oblasť záujmu 4C). Členské štáty, ktoré naprogramovali projekty v programoch rozvoja vidieka na roky 2014 – 2020 s cieľom riešiť túto oblasť záujmu, ich hodnotia podľa spoločného systému monitorovania a hodnotenia.

69. Okrem pripomienok Dvora audítorov má degradácia pôdy aj cezhraničné aspekty v dôsledku nepriameho využívania pôdy. Strata miestnej kapacity znamená, že služba (výroba potravín, zmiernenie zmeny klímy), ktorú poskytla pôda, musí byť kompenzovaná využívaním pôdy inde, často aj v iných krajinách. Jasným príkladom je dovoz potravín, krmív a vlákniny z iných krajín, ktoré sú založené na pôdnych zdrojoch vyrábajúcej krajiny.

70. Komisia každoročne podáva správy o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní cieľov trvalo udržateľného rozvoja na úrovni EÚ vrátane hodnotenia degradácie pôdy (záber pôdy a erózia pôdy). Členské štáty takisto jednotlivo podávajú správy o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní cieľov trvalo udržateľného rozvoja na vnútroštátnej úrovni.

Hoci členské štáty formálne nepoverili Komisiu, aby koordinovala proces rozvíjania spoločného prístupu k neutralite degradácie pôdy a vypracovaniu spoločných ukazovateľov, Komisia sa ujala iniciatívy a začala aspoň niekoľko neformálnych výmen s členskými štátmi a je pripravená začať štúdiu na jeho podporu.

71. Vypracovanie usmernenia a zhromaždenie najlepších postupov s cieľom riešiť neutralitu degradácie pôdy bude súčasťou skôr uvedeného projektu, ktorý má Komisia spustiť v roku 2018.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

73. Komisia uznáva, že riziko dezertifikácie a degradácie pôdy by sa dalo riešiť lepšie. Bolo súčasťou cieľa návrhu rámcovej smernice o pôde, ktorý sa Komisia rozhodla stiahnuť na osem rokov z dôvodu chýbajúcej kvalifikovanej väčšiny v Rade. Z dôvodu chýbajúcich právnych predpisov EÚ o ochrane pôdy a opatrení na prevenciu a obnovu degradovanej pôdy sú členské štáty zodpovedné za vykonávanie príslušných opatrení na vnútroštátnej úrovni. Projekt realizácie cieľov trvalo udržateľného rozvoja týkajúcich sa krajiny a pôdy v EÚ poskytne aktualizovaný prehľad opatrení a činností vykonávaných na úrovni členských štátov.

74. Komisia a členské štáty zhromažďujú údaje relevantné na účely monitorovania dezertifikácie, ako aj degradácie pôdy, ktoré už sú zahrnuté do ukazovateľov na úrovni EÚ (ciele trvalo udržateľného rozvoja, agroenvironmentálne ukazovatele) a do systémov EÚ na monitorovanie sucha a stavu plodín. Uvedené údaje boli okrem toho zahrnuté do tretej verzie Svetového atlasu dezertifikácie uverejneného v roku 2018 a poskytujú komplexné hodnotenie dezertifikácie a degradácie pôdy na celosvetovej úrovni.

Odporúčanie č. 1 – Pochopenie degradácie pôdy a dezertifikácie v EÚ

Komisia toto odporúčanie prijíma.

Komisia má v úmysle začať v rokoch 2018 a 2019 opatrenia, ktoré budú reagovať na odporúčanie:

a) zlepšenie ukazovateľov je súčasťou práce Komisie týkajúcej sa agroenvironmentálnych ukazovateľov a ukazovateľov týkajúcich sa cieľov trvalo udržateľného rozvoja. V tejto súvislosti sa začnú diskusie a práca na vytvorení osobitnej metodiky na posúdenie dezertifikácie a degradácie

pôdy v EÚ v kontexte štúdie Komisie o realizácii cieľov trvalo udržateľného rozvoja súvisiacich s pôdou a krajinou na úrovni EÚ, ktorá sa má začať. Prijatie tejto metodiky však bude podliehať rozhodnutiu členských štátov.

b) Bez toho, aby bola dotknutá akákoľvek dohoda zo strany členských štátov o navrhovanej metodike, môže Komisia v závislosti od dostupnosti primeraných zdrojov zvážiť vypracovanie osobitného posúdenia dezertifikácie a degradácie pôdy na úrovni EÚ a prezentáciu údajov interaktívnejším a používateľsky ústretovejším spôsobom, pri ktorom sa bude vychádzať z existujúcich údajov a prístupu vyvinutého pre Svetový atlas dezertifikácie z roku 2018.

76. Komisia pripomína, že cieľom tematickej stratégie EÚ na ochranu pôdy je zaoberať sa ochranou pôdy vrátane dezertifikácie a iných foriem degradácie. Kvôli chýbajúcim právnym predpisom EÚ v oblasti pôdy (po stiahnutí návrhu Komisie na rámcovú smernicu o pôde z dôvodu chýbajúcej kvalifikovanej väčšiny v Rade), sa však ochrana pôdy (z toho dezertifikácia) a degradácia pôdy riešia na úrovni EÚ len čiastočne prostredníctvom rôznych nástrojov (SPP, stratégia EÚ na adaptáciu na zmenu klímy, regionálne a iné environmentálne politiky, výskum).

Odporúčanie 2 – Posúdenie potreby posilnenia právneho rámca EÚ pre pôdu

Komisia toto odporúčanie prijíma.

V súlade so svojím pretrvávajúcim záväzkom v oblasti ochrany pôdy a skúmania možností, ako to najlepšie dosiahnuť, zriadila Komisia pri stiahnutí svojho návrhu rámcovej smernice o pôde „skupinu expertov pre ochranu pôdy s cieľom pouvažovať nad spôsobom, ako by sa mohli riešiť otázky kvality pôdy pomocou cieleného a primeraného prístupu založeného na riziku v rámci záväzného právneho rámca“. Úvaha sa nebude obmedzovať len na potrebu posilnenia právneho rámca EÚ v oblasti pôdy, ale bude sa zameriavať aj na hľadanie najvhodnejších opatrení na boj proti dezertifikácii a degradácii pôdy v EÚ.

Práca skupiny expertov pre pôdu prebieha a výsledok tejto práce Komisia včas vyhodnotí.

77. V rámci fondu pre rozvoj vidieka sa stanovujú podmienky oprávnenosti, ktoré musia spĺňať projekty a investície, a to vrátane podmienok na zabezpečenie udržateľného charakteru projektov. Hoci sa na úrovni projektov nemusia vyžadovať osobitné analýzy nákladov a prínosov, členské štáty sa zaväzujú k environmentálnym a ekonomickým analýzam, a to navrhnutím finančných prostriedkov pre konkrétne opatrenia, potreby a ciele. Pozri aj odpoveď Komisie na bod 63.

78. Posúdenie pokroku pri plnení záväzku k neutralite degradácie pôdy do roku 2030 bude súčasťou projektu, ktorý má Komisia v úmysle začať (štúdia o pokroku v dosahovaní cieľov trvalo udržateľného rozvoja týkajúcich sa krajiny a pôdy na úrovni EÚ s osobitným dôrazom na cieľ neutrality degradácie pôdy). V rámci tohto projektu sa budú analyzovať aj prístupy na vnútroštátnej úrovni a možné konvergencie na úrovni EÚ.

Odporúčanie 3 – Dosiahnutie neutrality degradácie pôdy v EÚ do roku 2030

a) Komisia toto odporúčanie prijíma.

Komisia očakáva, že štúdia, ktorá sa má začať, čiastočne prispeje k vymedzeniu opatrení na úrovni EÚ a na úrovni členských štátov, ktorými sa do roku 2030 dosiahne neutralita degradácie pôdy.

Bude však potrebná ďalšia práca a ďalšie diskusie s členskými štátmi, ostatnými inštitúciami EÚ a zainteresovanými stranami. Pri tejto diskusii sa zohľadní aj skutočnosť, že členské štáty sú zodpovedné za plnenie svojich vlastných záväzkov týkajúcich sa cieľov trvalo udržateľného rozvoja.

Treba takisto uviesť, že riešenie dezertifikácie ako také nie je primárnym cieľom mnohých politík EÚ, napríklad politiky súdržnosti, a pre takéto politiky následne neexistuje žiadny právny základ pre takéto požiadavky na podrobné podávanie správ.

b) Komisia toto odporúčanie prijíma.

Komisia má v úmysle poskytnúť usmernenie členským štátom a umožniť šírenie osvedčených postupov. Opatrenia na tento účel podporí uvedená štúdia, ktorá sa má začať a ktorá by mala skončiť do polovice roku 2020.

c) Komisia toto odporúčanie prijíma.

Treba však poznamenať, že iba 13 členských štátov EÚ sa vyhlásilo za štáty, ktorých sa dotýka dezertifikácia v rámci UNCCD, a preto sú povinné pripraviť národné akčné plány o dezertifikácii.

Okrem toho je program UNCCD, ktorým sa stanovujú ciele neutrality degradácie pôdy, takisto dobrovoľný a zatiaľ sa do tohto procesu zapojil iba jeden členský štát (Taliansko). Viac členských štátov by sa mohlo rozhodnúť vytvoriť národné akčné plány na dosiahnutie neutrality degradácie pôdy do roku 2030 a na tento účel môžu požiadať o podporu zo strany Komisie a/alebo z programu UNCCD na stanovenie neutrality degradácie pôdy. Preto je ťažké predvídať, koľko členských štátov bude ochotných tak urobiť a kedy sa tento proces začne a skončí.

Udalosť	Dátum
Schválenie memoranda o plánovaní auditu/začiatok auditu	15.11.2017
Oficiálne zaslanie návrhu správy Komisii (alebo inému kontrolovanému subjektu)	27.9.2018
Schválenie konečnej správy po námietkovom konaní	14.11.2018
Prijatie oficiálnych odpovedí Komisie (alebo iného kontrolovaného subjektu) vo všetkých jazykoch	13.12.2018

PDF ISBN 978-92-847-1504-6 1977-5776 doi:10.2865/700084 QJ-AB-18-031-SK-N

HTML ISBN 978-92-847-1512-1 1977-5776 doi:10.2865/32789 QJ-AB-18-031-SK-Q

Dezertifikácia je forma degradácie pôdy v suchých oblastiach a pre EÚ predstavuje rastúcu hrozbu. Vzhľadom na dlhé obdobia vysokých teplôt a nízky úhrn zrážok v lete 2018 sa naliehavosť tohto problému opäť dostala do popredia. Zo scenárov zmien klímy vyplýva rastúca zraniteľnosť EÚ voči dezertifikácii v tomto storočí, vyššie teploty a suchá a menší úhrn zrážok v južných častiach Európy. Jej účinky budú obzvlášť vážne v Portugalsku, Španielsku, Taliansku, Grécku, na Cypre, v Bulharsku a Rumunsku.

Zistili sme, že riziko dezertifikácie v EÚ sa neriešilo účinne a efektívne. Zatiaľ čo dezertifikácia a degradácia pôdy sú súčasnými a rastúcimi hrozbami, kroky podniknuté na boj proti dezertifikácii nie sú dostatočne koherentné. V EÚ neexistuje spoločná predstava o tom, ako do roku 2030 dosiahnuť neutralitu degradácie pôdy. Komisii odporúčame, aby sa snažila lepšie porozumieť degradácii pôdy a dezertifikácii v EÚ, posúdila potrebu zlepšenia právneho rámca EÚ týkajúceho sa pôdy a zintenzívnila úsilie na splnenie záväzku EÚ a členských štátov, aby sa do roku 2030 dosiahla neutralita degradácie pôdy v EÚ.

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV

Úrad pre publikácie

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxemburg
LUXEMBURSKO

Tel. +352 4398-1

Otázky: eca.europa.eu/sk/Pages/ContactForm.aspx
Webová stránka: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors

©Európska únia, 2018.

V prípade použitia či šírenia fotografií a iných materiálov, na ktoré sa nevzťahujú autorské práva Európskej únie, je potrebné žiadať povolenie priamo od držiteľov autorských práv.